

6
Idazkiak
Txosten laburra

16
Hitez hitz
Lexikoari buruzko gomendio batzuk

22
Giza baliabideak
Erabilerraztasuna interneten

Tontxu Campos, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa sailburua:

**“Hizkuntza eredu
plangintzak ez ditu ikasle
guztiak uste bezala euskaldundu.
Baina hizkuntzaren auzian beste
faktore asko dira kontuan hartu
beharrekoak: besteak beste,
euskararen erabilera gizartean”**

Tontxu Campos Hezkuntza sailburuak asmo argia dauka: aurretiko esperientzia onak aprobetxatu, eta beharbada hain onak izan ez direnak hobetu. Askok dira datozen lau urteetarako dituen erronkak, baina garrantzitsuenak aipatzen hasita, kalitatezko hezkuntza, laugarren hizkuntza bat sartzea eta gurasoen inplikazioa dira ezinbestekoak dituenak. Izan ere, Tontxuren esanetan, eskolak egiten dituen ahaleginekin batera, benetan garrantzitsuak dira gizartearen eta familiaren konplizitatea, kalitatezko hezkuntza bat lortzeko.

10. or.

Erreportajea: 50. zenbakia kalean!

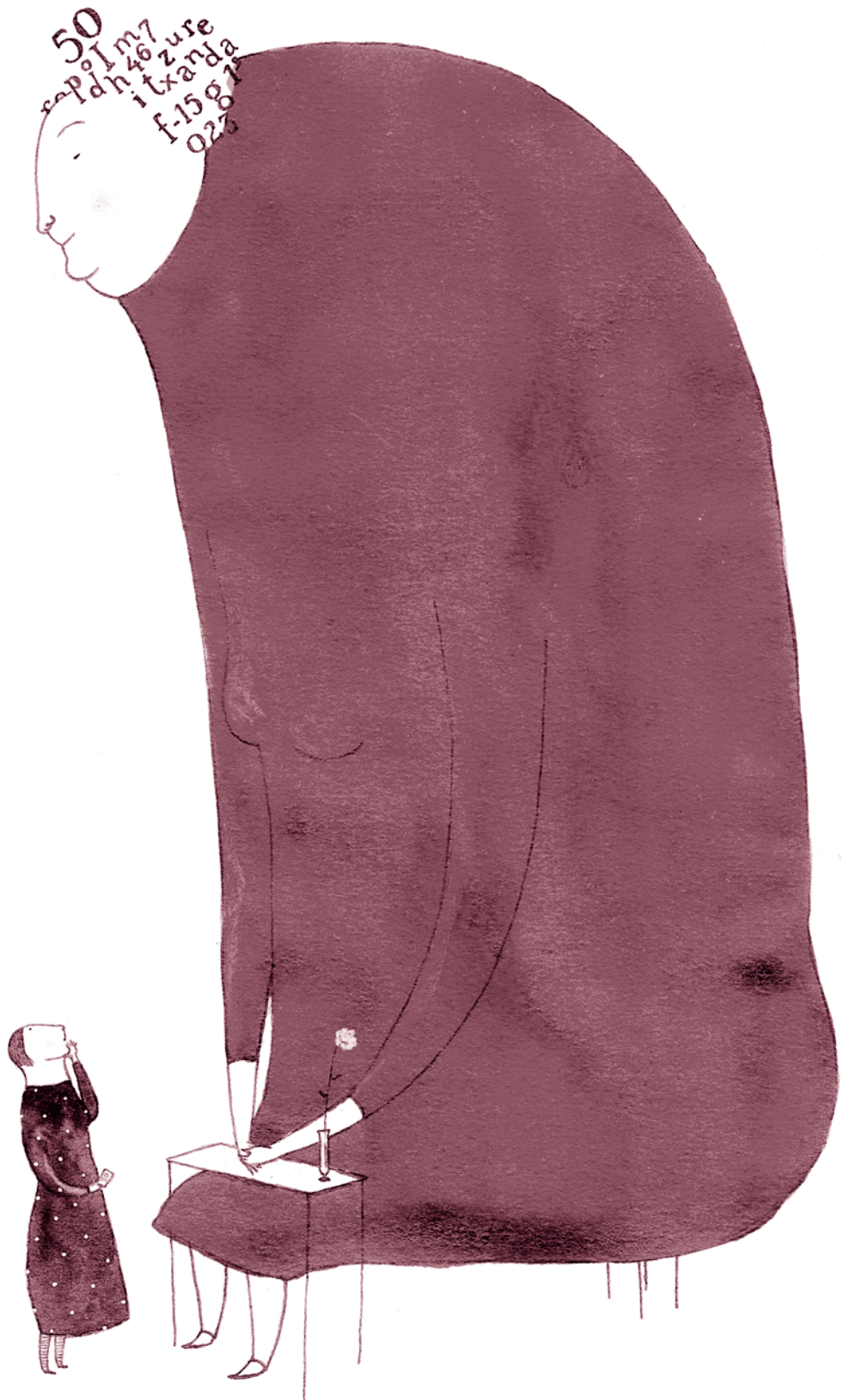
Eskerrik asko! Bai, eskerrik asko *Administrazioa euskaraz* aldizkaria aurrera ateratzen lagundu diguzuen guztioi: artikulu-egile, marrazkilari, kazetari, iritzi-emaile zein irakurle izan. Ez zen erronka makala 1993. urtean ezarritakoa: *Administrazioa* eta euskara lotzea. Baina gaur egun, helburu hori bete dugula esan dezakegu, eta... pozik gaude! Nola ez, koadrila galanta izanda: ia 13.000 lagun. Aurrerantzean, ildo beretik jarraitzea da gure asmoa, zuek guztiak bidelagun ditugula.

13. or.

Eztabaida: Teknologia berrien kontrola

New Yorken 2001. urteko irailaren 11n gertatutako atentatuen ostean lege berriak ezarri beharra izan zen hizpide: teknologia berrien bidezko komunikazioak kontrolatzeko, hain zuzen. Eta horrek eztabaida piztu du, izan ere, eragin handia izango du gizabanakoaren segurtasunean, baina baita euren askatasunean ere. Segurtasuna eta askatasuna. Non dago oreka? Non mugak? Kontua argitu nahian, aditu batzuen iritziak ekarri nahi izan dizkizuegu.

20. or.

PAPER
BIRZIKLATUA

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Diseinua, fotokonposizioa eta inprimatzea: Itxaropena S.A.

Marrakizkiak: Concetta Probanza

Zenbaki honetako lanlendeak:
Jose Mari Arakama, Pako Aristi, Aintzane Arrieta, Luis Elizondo, Juan Isasi, Karnele Jaio, Justizia Sailburuordetzako hizkuntza-normalkuntzako teknikariak, Joseba Lozano, Luma, Jesus Mari Makazaga, Angel Martinez, Elena Odriozola, Nerea Pikabea, Josemari Robles, Rosa Mari Urrutia, Patxi Zubizarreta.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkarian argiratutako artikulua berridatz daitezke bai osorik, bai zatika, baina artikulua nondik ateratzen diren aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak ez ditu derrigorrez bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren iritzirik.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

ISSN: 1576-5563. **Legezko Gordailua:** BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea Donostia-San Sebastián 1. 01010 VITORIA-GASTEIZ. Tel. 945 01 76 00. /http://www.ivap.org

PERTSONAIA

Julio Ibarra, aurkezlea: “Ikus-entzulearekiko hurbiltasuna lortzen saiatzen naiz”.

Euskal Telebistako albistegien aurpegi ezagunenetakoa dugu Julio. Santutxuerra sortzez, Kazetaritza ikasketak egin zituen Leioan, eta lehen pausoak Euskadi Irratian eman ondoren, telebistan aritu izan da azken urteotan. ETB-2ko albistegietako aurkezle eta editore da. Musu-gorrituta, azken orduko albiste bat idazten harrapatu dugu. Gaueko albistegiaren aurretik erantzun ditu gure galderak.

Kazetaritza lotutako lanetan aritu zara beti?

Irratian hasi nintzen lehenbizi, gero telebistara joan nintzen; ondoren berriro irratiara, eta azkenean telebistan amaitu dut. Beti albistegietan lan egin dut, eta beti EITBrentzat.

Irratitik telebistara, alderik nabaritzen al duzu?

Telebista irrati bano konplexuagoa da. Irratiaren ezaugarria berehalakotasuna da; telebista, aldiz, dinosauro bat da, eta makineria osoa mugitzeko gauza asko mugitu behar dira.

Telebistan famatu egin zara albisteak aurkezteko duzun eragatik. Aurkezteko modu berriak bilatu behar al ditu aurkezleak ikusleak erakartzeko?

Niri ez zait gustatzen berba-makina izatea, komunikatzailea izatea baizik. Saiatzen naiz berriak ahalik eta ondoen kontatzen, hurbiltasuna lortzeko ikus-entzuleen eta nire artean. Hamar urte egin ditut dagoeneko albistegiak aurkezten. Jendea, jada, ohituta dago nire estiloarekin.

Irribartsu agertu ohi zara pantaila aurrean. Baina larritasun uneak ere egongo dira zuzeneko albistegi batean, ezta?

Aurkezleak bere lekuan egoten jakin behar du, hori da bere eginbeharra. Prozesioa barrutik joango da, baina ez duzu erakutsi behar platoon dagoen tentsioa. Kontuan izan behar da jendearen etxeetan sartzen zarela, eta, beraz, ezin duzu etxe barruko giroa sumindu. Bakoitzak ahal duen bezala egiten du. Norberaren izaerak ere zerikusia duela uste dut. Gero, urteek ere esperientzia ematen dizute; asko erakusten dute hanka-sartzeak.

Ez al dute albistegietan, oro har, politikari lotutako albisteek tarte handia hartzen?

Herri bakoitzean politikak badu garrantzia, noski; baina gure herria berezia da; politikak

ezartzen du gure herriaren erritmoa, eta sentibiltate guztiak zaindu nahi badituzu, guztiaren iritzia berri eman behar duzu albistegian. Beraz, egunean bakoitzari hamar minutu eskaini behar dizkiozu, herri honetan iritzi eta ikuspegi asko baitaude.

Zein da eman duzun albiste pozgarriena?

Ba, beharbada topiko bat izango da, baina su-etenaren albiste oso gustura eman genuen, aukera bat ikusi baikenuen Euskal Herrian bakea lortzeko.

Eta tristeena?

Kontatzen ditugun albiste asko dira tristeak. Gogoan dut nola orain dela urte asko Pirinioetan hil ziren, elur-jauzi batek azpian harrapatuta, Santutxuko –nire auzoko– bospasei gazte. Gazte-gazteak, ezagunak, haien gurasoak ere ezagutzen nituen, denak batera hil ziren. Oso gogorra izan zen niretzat.

Albistegiak alde batera utzi eta, beste zer-bait egiteko gogorik ez al duzu izaten?

Beste mota bateko saioen bat aurkeztuko nuke, elkarrizketa saioen bat, lehiaketa, magazina...

Zertan ematen dituzu orduak albistegietatik kanpo?

Irakurtzea gustuko dut; futbola ikustea da, batez ere, nire zaletasun handienetakoa, baita lagunekin egotea ere. Gero eta gutxiago egiten dut, baina saiatzen naiz lagunekin gertatzeko ohitura hori ez galtzen.

Zerekin egiten duzu amets?

Nire seme-alabak beren buruaren jabe egin direla ikustea, bere bizitza eginda dutela ikustea, eta horretan nik laguntzea. Horixe da nire ametsa.

Nerea Pikabea
Kazetaria

Administrazioan euskaraz?

Ia zortzi urte daramat itzultzaile-lanetan Lakuan, denak sail berean. Konturatuta nago dagoeneko euskara-kontuetan zortzi urte luzeotan ez direla gauzak asko hobetu. Joan-etorri batzuk izan badira ere, oro har, orain dela zortzi urte jende bera gabiltza beharrean. Bada, orain dela zortzi urte “egun on!” esaten zidan jende berberak esaten dit gaur, eta, era berean, berberak dira “*buenos días*” esaten dutenak. Hori, bai, “egun on” taldeko gehienek nabarmen hobetu dute euren euskara-maila, eta, hizkuntza-eskakizunez hizkuntza-eskakizun, baten bat iragarki-taulan euskaraz primeran taxututako testua jartzeraino ere heldu da (portzieto, aspaldi lortu zuen bere lanpostuari atxikitako hizkuntza-eskakizuna, eta, horrenbestez, ez diote baimenik ematen eskolara joaten jarraitzeko, aukera hori ez baita sartzen Euskararen Plangintzan).

“*Buenos días*” zaleen taldean, berriz, ugari dira lan-ordutegian egunero-egunero euskara-eskoletara joaten direnak, eta, horien artean ez dira gutxi kafe-txokoetan azterketen emaitzen kexu direnak, hori bai, gaztelera ederrean (antza, azken ikasturtean ere emaitzak nahiko eskasak izan dira).

Horretaz gain, hizkuntza-eskakizuna izanda –konplexuak, beldurra, presa edo erosotasuna direla medio–, gutun bat ere euskaraz idazten ausartzen ez den asko ezagutu dut.

Eskasak, beraz, euskara-politikaren emaitzak gure sailean; eta ez dut uste, tamalez, Jaurlearitzako salbuespena garenik.

Nire ustez, zortzi urte askotxo dira pertsona bat euskalduntzeko. Nire kidegoko zenbaitzuek, behintzat, askoz denbora gutxiago eman dugu, eta, gainera, geure poltsikotik ordainduta eta geure aisialdia erabilita horretarako.

Ez dut uste funtzionarioa izategatik jendeak berebiziko zailtasunik duenik euskara ikasteko (kontrakoa esango nuke, baimenak eta baliabideak kontuan hartuta). Ez dut pentsatu gura gure hizkuntzarekiko joera txarra edo berebiziko gorrotoa dion administrazioko langilerik dagoenik ere. Ez dut uste euskaltegi-tako irakasleak (beste batzuei ongi irakatsi diguten berberak) ganoragabe ibiliko direnik ikasleak funtzionarioak direnean. Bai uste dut, aitzitik, Administrazioak aurrekontu-atal handia (ez dakit nahikoa ote den) ezartzen duela legegintzaldiz legegintzaldi bere langileak euskalduntzeko.

Ahalegin handia, beraz, eta probetxu gutxi.

Bestalde, herritarren bat administraziara euskaraz jotzen ausartzen denean, ausardia hori larrutik ordaindu behar izaten du, berez laburra ez ohi den prozesua luzatzen zaiolako; izan ere, hemen espediente euskaraz lantzen inor ausartzen ez denez, itzultzaile “beti lanpetuoi” erdaratzeko eskatzen digute eta horrek guztiak prozesu osoa luzatzen du.

Beraz, kanpora begira ematen den irudi euskaldun guztia itzultzaileon lepora, edo, gu heltzen ez garen heinean, itzulpen-enpresen lepora...

Ez dut uste hori denik euskal herritarrek –eskubide osoz eskatzen digutena. Eta Administrazioa herritarren zerbitzura badago, zer gertatzen ari den aztertu beharko du, funtzionarioen euskalduntzeak zertan egin duen porrot, serio aztertu ere, eta lehenbailehen, orain arte egindako okerrak zuzentzeko eta lan-bideak berriro planteatzeko, “Administrazioa euskaraz” aldizkari baten izenburu ederra baino gehiago izan dadin.

Itziar de Blas Fernandez de Gamarra
Itzultzailea

JOXERRA INTERÍNEZ

BEHIN BEHINEKO FUNTZIONARIOA

interinez@mindless.com

Zuen iritziak, proposamenak, iradokizunak... bidaltzeko, idatz ezazue helbide honetara: webivap@ivap.es. Mezuarekin batera, izen-abizenak eta ENA adierazi beharko dituzue. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du testuak laburtzeko.

Euskara Erregistro Zibileko idazpenetan erabili ahal izango da

PARLAMENTUKO IZAPIDEA AMAITU ETA GERO, ekainaren 23ko Estatuko Aldizkari Ofizialean Erregistro Zibileko Legea aldatzen duen 12/2005 Legea argitaratu zen. Horren bidez, posible da euskara erabiltzea erregistro zibileko idazpenak (dokumentuak, oharrak...) egiteko, izan ere, orain arte gaztelania baino ezin izan da erabili. Hain zuzen ere, Erregistro Zibila arautzen duen 1957ko ekainaren 8ko Legearen 23. artikulua aldatu da, eta Estatu osoari eragiten dio. Lege proposamena Kataluniako Parlamentuak aurkeztu zuen, baina gaztelaniaz gain beste hizkuntza ofizial bat duten erkidegoei eragiten die. Zeharka heldu zaigun lege aldaketa hau Kataluniako Justizia Sailak Justizia Ministerioarekin izandako negoziazioen ondorio da.

Legearen zio-azalpenean argi azaltzen da Estatuko legediak errespetatu behar duela autonomia-legediak onartutako ofizialtasun bikoitzaren printzipioa, erregistro publiko honetan –halaxe baitira erregistro zibilak– hizkuntzak erabiltzeari dagokionez. Aldaketa honek indarra izateko, autonomia erkidegoek beren hizkuntza-araubidean erregistro publikoetako idazpenak hizkuntza koofizialetan egin daitezkeela jasota izan behar dute. Euskararen kasuan, Euskeraren erabilera arauzkotzeko 10/1982 Legeak 7. atalean jasota dakar.

Araudi berriak idazpenak gaztelaniaz *edo* erregistro zibila kokatuta dagoen autonomia erkidegoko berezko hizkuntza ofizialean egin behar direla dio. Hizkuntza bata ala bestea aukeratu, dokumentua idatzita dagoen hizkuntzak edo manifestazioa egiten den hizkuntzak erabakiko du. Dokumentua ele bitan idatzita badago, dokumentu hori erregistro zibilean aurkezten duenak erabakiko du zein hizkuntzatan egingo diren idazpenak. Beraz, bi gauza argitu behar dira: zer dira idazpenak? nork sustatzen edo abiarazten ditu idazpenak? sustatzaileak erabakiko baitu zein hizkuntzatan egin.

Nork abiarazten edo sustatzen ditu idazpenak?

Kasu gehienetan seniderik hurbileneak (gurasoak, ezkontideak...), heriotza kasuetan auzokideek ere bai, eta oro har, bidezko interesa dutenek. Beraz, kasu gehienetan herritarrek aukeratu ahal izango dute hizkuntza.

Idazpenak

Lau erregistro-liburu mota daude, erregistratzen diren datuen arabera: batetik Jaiotzak eta gai orokorrak, bigarrenik Ezkontzak, hirugarrenik Heriotzak eta laugarrenik Tutoritzak eta legezko ordezkariak –erregistro zibil asko ez da laugarren mota hau inskribatzeko eskudun–. Liburuak Diruaren eta Zerga-zigiluaren Fabrika Nazionalak egiten ditu. Liburu horietan inskripzio nagusiak eta marjinako idazpenak bereizten dira. Inskripzio nagusiak orrialdearen eskuinaldeko datu nagusiak dira. Testu finkoa gaztelaniaz dator eta bertan hutsuneak betetzen dituzte funtzionarioek. Marjinako idazpenak orrialdearen ezker aldean idazten diren oharrak dira, esaterako, izena edo abizena aldatu dela, euskarazko grafia egokitu dela –Javier zegoen lekuan Xabier jartzea, adibidez–, inskripziooko okerren bat zuzendu

dela... Kontuan izan behar da administrazioeko prozedura askotan jaiotza- ezkontza- edo heriotza-ziurtagiriak behar direla eta, beraz, oso erabiliak direla.

Jakina, idazpenez gain, erregistro zibilek zeregin ugari dituzte, eta dokumentu judizial ugari ekoizten dituzte: eginbideak, zitazio zedulak, agerraldiak, ediktuak... Esaterako, ezkontza espedienteak hamar dokumentu izan ditzake, ezkontzeko eskaera idatziz jasotzen denetik ezkontza erregistratuta geratu arte. Dokumentu horiek, dagoeneko, Justizia Administrazioarekiko harremanetarako Zuzendaritza euskaraz erabil daitezten bultzatzen ari da lurraldeetako hizkuntza-normalkuntzako teknikarien lanari esker, eta aitatu beharra dago oso emaitza onak izan dituela; esaterako, bake-epaitegiako funtzionarioei eskaintzen zaien EpaiNet aplikazio informatikoaren bidez, dokumentu guztiak euskaraz sor daitezke (ele bitan edo euskara hutsez) euskara-gaitasun handia eduki gabe. Falta izan den arloa erregistroko liburuaren idazpenak izan dira, eta horiekin lotutako ziurtagiriak..., gaztelaniaz egin behar izan dira orain arte, legediak hala eskatuta.

Hizkuntza eredia

Lege aldaketa honek berekin dakar erregistroko liburuak, inprimakiak eta zigiluak, hau da, idazpenekin lotutako baliabideak, ofizialak diren hizkuntzetako *bakoitzean* banatuko zaizkiela erregistro zibilei. Hortik ulertzen dugu elebakarrak izango direla: eredu bata gaztelania hutsez eta bestea euskara hutsez. Hor ikusten da ez dela eredu elebiduna bultzatu nahi izan, hau da, ez direla liburu, inprimaki eta zigilu elebidunak bultzatzen, elebakarrak baizik. Kontuan izan behar da lege-proposamena Kataluniako parlamentutik etorri dela, eta haiek elebakartasuna bultzatzen dute –katalana, jakina–, haien zat elebitasuna inboluzioa baita. Herritarrek administrazioarekin zein hizkuntzatan jardun nahi duten zehaztu ez dutenean, Kataluniako administrazioak ezagutza-presuntzioa darabil (presunción de conocimiento), hau da, dokumenturen bat nahinora bidaltzean hartzaileak katalana badakiela pentsatzen dute, eta katalan hutsez bidaltzen dute, ofizioz. Geure administrazioetan (administrazio orokorra, tokiko administrazioa...), ordea, ezjakintasun-presuntzioa darabilgu: badaezpada ele bitan bidaltzen ditugu dokumentuak, herritarra euskalduna ote den ez dakigunean.

Eskumenak

Legearen azken xedapenak dio Estatuko Gobernuak legea indarrean dagoenetik hiru hileko epean erregelamenduzko xedapenak zehaztu behar dituela aipatutako aldaketak martxan jarri daitezten eta, halaber, idazpenak eta ziurtagiriak autonomia erkidegoetan ofizialak diren hizkuntzetako bakoitzean egin daitezten.

Aldaketa hau aurrerapauso handia da, aldatzen baitu herritarren, Justizia Sailburuordetzaren eta udalen hainbat eta hainbat kexa sortu duen egoera.

Justizia Sailburuordetzako hizkuntza-normalkuntzako teknikariak

Txostena¹

Definizioa

Txostenak beharrezko informazioa ematen digu egoera konplexuak hobeto ulertzeko, egoera horietan sor daitezkeen arazoei irtenbidea emateko, edota, horien aurrean, erabaki batzuk hartzeko.

Txostenak mota askotakoak izan daitezke: erakunde barrukoak/kanpokoak; formalak edo informalak; horizontalak (maila bereko kideei bidaltzen zaizkie) edo bertikalak (goitik beherakoak / behetik gorakoak); komunikatiboak (datu hutsak ematen dituzte), aztertzailerak (datu horiek interpretatu egiten dira), edo analitikoak (ondorioak atera eta gomendioak proposatzen dituzte)...

Idazteko irizpideak

Orain arte txosten tradizionalak luzeak eta oso egituratuak izan dira (aurkibidea, sarrera, eranskinak...). Gure proposamena hau da: txostenean esan beharrekoak orri bakarrera ekartzea; eta horrekin nahikoa ez balitz, informazio gehigarria eranstea.

Orri horren goialdean hiru datu hauek jaso behar dira:

- **Txostenaren gaia** (izenburua), eta idatzi den eguna.
- **Egilearen datuak:** izen-abizenak, kargua eta zerbitzua (nahi izanez gero, zerbitzuaren izenean ere bidal daitezke).
- **Hartzailearen datuak:** pertsona bat bada, gutxienez, haren izen-abizenak jarriko ditugu; dena dela, kargua, zerbitzua edo erakundea ere ipin daitezke, pertsona horrek administrazioan lan egiten badu. Irakurlea organo edo erakunde bat bada, orduan aski da erakundearen izena.

Hasierako fitxa moduko hori bete ondoren, mamiari ekin behar zaio, eta hor bi zati nagusi daude:

- **Laburpena:** zati honetan egoera edo arazoaren berri emango dugu, betiere gure helburua zein den ahaztu gabe: konbentzitu, azaldu, eskatu, informazioa eman, erantzun, proposatu, gomendatu... Azalpen horiek ahalik eta laburrenak eta argienak izan behar dira; izan ere, kontu sakonagoak ondoren azter daitezke, testuan bertan dagozkien deiak eginda.
- **Ondorioak/Proposamenak:** egoeraren nondik norakoak azaldu eta gero, ondorioak, gomendioak edo proposamenak egin behar dira; eta horiekin batera, baita lehentasunak, epeak, aurrekontuak eta horrelakoak aipatu ere.

Ikusten duzunez, txostenaren laburpen moduko hauekin honako hau bilatzen dugu: irakurlea –lanez gainezka egon arren– minutu gutxitan edukiaz jabetzea.

¹ Artikulu hau liburu honetatik atera dugu: Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea. *IVAPeko estilo-liburua*. Vitoria-Gasteiz: IVAP, 2005.

**ZEHAZTASUNAK
REFERENCIA**

Gaia
Asunto **ADMINISTRARI LAGUNTZAILE BATEN ALDI
BATERAKO KONTRATAZIOA**

Data
Fecha **2005/04/19**

**EGILEA
AUTOR**

Izen-abizenak
Nombre y apellidos
Mari Jose Oregi Tolosa

Kargua
Cargo
Zerbitziburua

Zerbitzua
Servicio/Organismo
Hautaketa

**HARTZAILEA
DESTINATARIO**

Izen-abizenak
Nombre y apellidos
Alicia Uriarte Dorronsoro

Kargua
Cargo
Zuzendaria

Zerbitzua
Servicio/Organismo
IVAP

**LABURPENA
ASUNTO**

IVAPeko Hautaketa Zerbitzuak deialdi publikoa egiteko asmoa du maiatzean, psikologoan lan-poltsa bat betetzeko (*ikus A eranskina, 2. or.*). Era berean, Osasun Saileko beste deialdi egingo da hilabete horretan bertan, 8 kidego ezberdini eragingo diena (*ikus B eranskina, 6. or.*).

Deialdi hauek hauek aurkeztuko dela aurreikusten dugu, eta horrek lan-karga handia ekarriko digu, izan ere hautagai horiek guztiak guregana joko dute argibide eta informazio eske (zer esanik ez, erreklamazioak egiteko aldia hasten denean).

Lan eskerga horri aurre egiteko, IVAPek langile bakarra du Donostiako egoitzan: administrari laguntzaile bat; beraz, pentsatzekoa da lagun horrek arazoak izango dituela, eguneroko zereginak behar den arretaz gauzatzeko.

**ONDORIOAK/PROPOSAMENAK
CONCLUSIONES/PROPUESTAS**

Hori guztia ikusita, uste dut premiazkoa dela beste administrari laguntzaile bat kontratzea IVAPeko Donostiako egoitzan lan egiteko.

Lan-kontratazio hori aldi baterakoa izango litzateke, 6 hilabeterako hain zuzen ere, eta betiere, sortutako lan-pilaketan oinarrituta.

**IVAPeko Administrazio
Hizkeraren Atala**
Jose Mari Arakama
Aintzane Arrieta
Joseba Lozano
Josemari Robles
Rosa Mari Urrutia

Mundua online

Satelite bidezko argazkiak

Google bilatzaileak eskaintzen dituen zerbitzuen artean, benetan ikusgarria Google Earth izeneko da: Lur osoko argazkiak dira, espaziotik ateratakoak, bereizmen handikoak planetako hainbat lekutan (Bilboko kaleetan dauden kotxeak ere ikus daitezke, besteak beste). Zerbitzua erabiltzeko, programa bat jaitsi behar da, eta ordenagailuan instalatu. Horretarako baldintza minimo batzuk behar dira: Windows 2000 edo XP sistema eragilea izatea, Pentium PIII 500 MHz abiaduraz, 128 MB RAM memoria, e.a. Seguraski, 4 urte baino zaharragoak diren ordenagailuek ezin izango dute programa erabili.

Behin programa instalatuta dagoenean, munduko edozein puntutara zoom egin daiteke, parkeak, jatetxeak edo kaleak bilatu, ikuspuntua biratu eta paisajea hiru dimentsiotan ikusi, hurbildu eta urrundu, nola edo hala hegan eginez, eta norberak gogoko dituen lekuak markatu. Munduko errepide guztiak ere agertzen dira, herrialdeen arteko mugak, eta abar.

Programa doan jaisteko, helbide honetara jo behar da: <http://earth.google.com>

Luis Elizondo
l-elizondo@ej-gv.es

Internet eta Hizkuntzari buruzko Nazioarteko II. Biltzarra

Urriaren 27, 28 eta 29an Castellonen egingo da, Jaume I Unibertsitatean. Eztabaidagune aproposa izango da bai hizkuntzalarientzat, bai Internet sareak hizkuntzan duen eragina ikertu nahi duen edonorentzat. Eragin hori aztertzeke hainbat arlo hartuko dira kontuan: literatura-ikasketak, itzulpeningintza, hizkuntzaren erabilera, xede berezietarako hizkuntzak eta atzerriko hizkuntzen irakaskuntza, besteak beste.

e-maila: postegui@ang.uji.es

Helbidea:

<http://www3.uji.es/~postegui/indexcongreso2005.htm>

Telefona:

964 729039

Euskadi.net

Euskadi.net atariak lehenengo tokia lortu du autonomia erkidegoetako atarien eskuragarritasunari buruzko sailkapenean. Eusko Jaurlaritzak egindako ahaleginari esker, irakurtzeko edo ulertzeko arazoak dituztenek, teklatua edo sagua erabili ezin dutenek, mugitzeko arazoak dituztenek... gaur egun inolako mugarik gabe eskuratu ahal dute atari honetako informazioa. Azterketa ACCTIVA aholkularitza enpresak egin du eta *Autonomia Erkidegoetako atarien Eskuragarritasunaren Eboluzioa* izeneko txostenean aurki dezakezu.

Hizkunea, soziolinguistikako agerkaria

Hizkunea Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak argitaratutako buletina da, eta bere helburua soziolinguistikarekin zerikusia duten gaiak zabaltzea da: Euskal Herriko zein kanpoko edukiak. Oro har, euskara erabiliko da, baina ingelesak, gaztelaniak eta frantsesak ere izango dute tokia. Formatu elektronikoa du, eta ale bakoitzak lau atal izango ditu: artikulua, agenda, argitalpenak eta azterlanak.

Helbidea: www.euskara.euskadi.net/r59-3540/eu/

XUXEN berria

Eleka Ingeniaritza Linguistikoak *Xuxen* euskarazko zuzentzaile ortografikoaren bertsio berri bat garatu du: Macintosh sistemaren azken bertsiorako eta Microsoft Word X-rako. Hizkuntza kontuak eguneratzeko honako iturri hauek erabili dira: Euskaltzaindiaren *Hiztegi Batua*-ko zerrenda guztiak, EAEko eroldako izen-abizen erabilienak, *Egunkaria*-ko corpuseko leku- eta erakunde-izenak, *Elhuyar Zientzia eta Teknika* aldizkariako corpusa, eta erabiltzaileek eta Elhuyarrek egindako zuzenketa. Proiektuak Eusko Jaurlaritzaren dirulaguntza izan du. Hartu doan webgune honetan: <http://www.euskara.euskadi.net>

Joana Albret bloga

Joana Albret Bibliotekonomia Mintegiak blog bat sortu du. Helburua? Euskal Herriko liburutegi eta dokumentazio-guneetan euskararen erabilera bultzatu eta arlo honetako profesional guztien arteko lankidetzeta eta komunikazioa sustatzea. Bi atal nagusi ditu: lehenengoan liburutegiei buruzko informazio eguneratua aurkituko duzu; eta, bigarrenean, Mintegiaren agiririk garrantzitsuenak kontsultatzeko aukera izango duzu. Horrez gain, euskaraz katalogatzeko terminologia datu-basea ere badago, hain zuzen ere, 2001ean IVAPek argitaratutako *Katalogatzeko Oinarriko Terminologia* liburuaren bertsio eguneratua.

IRAKURRI EZETZ

50

LIBURU EUSKARAZ!

—Zatoz gurekin, Etxepare jauna! —agindu dit ertzaintetako batek. Eta erantzunik gabeko nire harridura ikusi duenean, gaineratu du:

—Badakizu, ikerketa hauek diskrezio osoz egin beharrekoak dira!

Pozik geunden IVAPeko aldizkaria egiten dugun bulego honetan, berrogeita hamargarren alera iristekoak ginelako, eta hori beti da ohorezko koroa bat jartzea bezala urte askotako lanari; baina pozik geunden aspaldi honetan lortu dugulako lana menderatzea, hasierako itomen hartatik patxadaren antzeko lasaitasun batera igaroak ginelako, lortu genuelako lana prebisioren barruan egitea eta alferraldiak prebisible bilakatzea, gure lan-plangintzaren barruan gero eta hutsarte gehiago gordez berendako, alferkeriarendako...

Mireia desagertu denetik oso kezkatuak gaude, ordea, denok. Badira hiru egun bulegora ageri ez dela; etxekoek biharamunean bertan sartu zuten salaketa Ertzaintzan, herenegun, alegia. Atzo dena arakatu zuten bulegoan, dena jarri zuten hankaz gora; eta gu lasaitzen saiatu ziren arren, hala jarri zituzten gure kirioak ere, dantzan, ernai.

Nik neukan harremanik estuena Mireiarekin, irakurtzea gusztatzen zitzaigulako bioi; euskara ere, elkarrekin ikasi genuen Lazkaon. Han sortu zen euskarazko berrogeita hamar liburuen apustua, nire euskara maila berea baino hobea zela eta euskal literatura irakurtzen hastea pentsatzen nuela esan nioean. Berak desafioa bota eta nik onartu; galtzaileak afari eder bat ordaindu beharko zuen Getariako jatetxerik garestiengan. Bi urteko epea eman zidan. Mireia eta ni, biok geunden ezkondata, baina asko begiratzen genion elkarri, arreta berezia jartzen genien elkarren hitzei eta kezkei; noizbait elkarrekin afaltzeko aukera horri amodio (edo sexu) gau baten promesaren tankera hartu nion hasiera-hasieratik, eta horrek kemen handiagoa eman zidan irakurketari ekiteko.

Mireia, euskara ikasi zuen arren, ez zen erdal literaturatik euskal literaturara pasa. Ni hasi nintzen poliki-poliki gauza errazekin: Arantxa Iturberen *Lehenago zen berandu*, *Kutsidazu bidea* ere derrigorrezkoa izan zen, Morilloren ez dakit

zer... Gero igaro nintzen gauza konplexuagoetara, *Eta sugeak emakumeari esan zion*, bigarren pertsonako bere idazkera bereziarekin, hasi nintzen (eta amaitu ezinik utzi) Itxaro Bordaren *100% Basque*, gozatu nuen Xabier Montoiarekin, Juan Kruz Igerabiderekin, Jon Alonso aldiz oso plasta egin zitzaidan, Unai Elorriaga bezala... Eta azkenik iritsi nintzen obra handietara: *Hamaika pauso*, *Otto Pette*, *Itzalen itzal*, *Airezko emakumeak* eta abar.

Baina gaitik urruntzen ari naizela uste dut. Euskal literaturaz gozaten ari nintzen bezala ulertzen ez nituen hitzak apuntatzen hasi nintzen, folio txuriak betetzen zituzten zerrenda luzeak osatu arte. Hura aprobetxatzea erabaki zuen Mireiak: irakurtzen ez zuenez, gutxienez hitz haien esanahiak bilatuko zizkidan hiztegian, niri lana aurreratuz eta, bide batez, berak ere euskara aberastuz. Hor ere izan genuen elkarri adarra jitzeko aukera: berak literatura lan tresna zuen, nik, aldiz, bizitzaren edergarri... Baina Mireiak lan hura hartu izanak zenbateraino ginen adiskide erakusten du, eta zein erraz bihur gintezkeen maitale.

Hitz-zerrenda horiek erakutsi dizkit ertzaintza-buruak; hor legoke pista behin-betikoa Mireiari zer gertatu zaion jakiteko. Dozenaka hitzen artean zazpi azpimarraturik aurkitu dituzte. Mireiari deigarriak egingo zitzaizkiolako edo izan zitekeela pentsatu omen dute hasieran, baina ez. Garbi dago hitz horiek direla Mireiak egunotan jarraitu duen ibilbidea. “Arrakala” da lehenengoa: uste dute Mireiaren bihotzean zerbait hautsi zela. “Landetxe” da hurrengoa: Zumaiaiko nekazal turismoko etxe batean aurkitu dute bere autoa. “Hausnarke-ta” da hirugarren hitza, eta uste dute...

Puntu honetan ezin izan dut gehiago agoantatu. “Zein da zazpigarrena?”, galdetu diot ertzain-buruari, eta honek, etsipen keinuarekin, esan du: “Itsaslabarra”. Bidali dituela gizonak Zumaiaiko itsasertza miatzera. Ez edukitzeko itxaropen handirik.

Pako Aristi
Idazlea

Tontxu Campos,

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa sailburua

“Gurasoen inplikazioa ezinbestekoa da hezkuntzan”

Iragan ekainean hartu zuen Tontxu Camposek Hezkuntza sailburu kargua eta datozen lau urteetarako erronka garrantzitsuak ditu mahai gainean, besteak beste, hizkuntza ereduen birplanteaketa, derrigorrezko hezkuntzan laugarren hizkuntza sartzeko plangintza, eskola-porrota eta *bullying*-a bezalako fenomenoek kontrako ekimenak, irakasleen prestakuntzaren hobekuntza, haur eskolen zerbitzuak zabalzea... Askok dira egin beharrekoak, eta gogotsu agertzen da asmoak egia bihurtzeko, baina argi dauka hezkuntza sistemak finkatutako helburuak lortzeko beharrezkoa dela gizartea inplikatzea, bereziki gurasoak.

Sailburua aldatzarekin batera norabide aldaketa handia ikusiko al dugu Hezkuntza Sailean? Aro berri baten aurrean gaude ala orain arteko ildo jarraituko du Sailak?

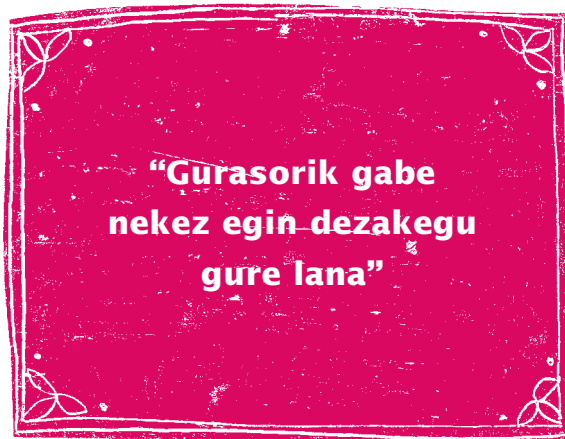
Aldaketa sakonak ez dira burutzen egun batetik bestera; beraz, aldaketak egin behar badira, luze eta sakon hausnartutako ideien fruitu izango dira aldaketa horiek. Ezin liteke esan aro berri baten aurrean gaudenik edo orain arteko ildo jarraituko dugunik. Nire asmoa aurretiko esperientzia onak aprobetxatzea da, eta beharbada hain onak izan ez direnak hobetzea. Gauzak gero eta azkarrago aldatzen dira, eta guk erantzuteko prest egon beharko genuke.

Zeintzuk dira ikasturte berriari begira Sailak dituen erronka nagusiak?

Erronkak, hezkuntza arloan, zuk nahi duzun beste dira. Esaterako, kalitatezko hezkuntza erdiesteko bideak aztertu nahi ditugu, dagoeneko kalitate maila altua izan arren; laugarren hizkuntza bat sartzeko ere oso garrantzitsua da; eta gurasoen inplikazioa, zalantzarik gabe, ezinbestekoa da hezkuntza bere osotasunean aurrera eramateko, etxeko ereduak oso garrantzitsuak baitira ikasleek heziketan.

Zeintzuk dira datu aipagarrienak ikasturte berri-rako matrikulazioan? Ikasle kopurua, hizkuntza eredia...

Egonkortasuna izan da nagusi matrikulazio arloan. Ikasle kopuruak bere horretan jarraitzen du: guztira, 287.000 ikasle ditugu, iaz 283 ikasle gehiago izan genuen, oso beharakada txikia. Aipagarria da D eredurako joera ere. Urtero ikusten dugu D eredurako joera indartuz doala; era berean, gauza berbera gertatzen da eredu publikoarekin. Iaz ikasleek %47 sare publikoan izan ziren; aurtengoa, %48. Pozik gaude, baina ez gara konformarrak, eta gauzak hobetzeko egingo dugu lan.

Hizkuntza ereduen plangintzak ez ditu ikasleak uste bezala euskaldundu. Hala erakutsi dute datuek. Hizkuntza ereduen formula aldatu behar litzateke?

Beharbada, hizkuntza ereduen plangintzak ez ditu ume ikasle guztiak uste bezala euskaldundu, zuk esaten duzun moduan. Baina hizkuntzaren auzian beste faktore asko dira kontuan hartu beharrekoak: besteak beste, euskararen erabilera gizartean. Hezkuntzak asko lagundu diezaiolke euskarari,

“D ereduaren eta eskola publikoaren aldeko joera indartuz doa”

baina ezin dugu ahaztu gizartearen konplizitate linguistikoa behar dugula.

Ikasturte hasieran beti hitz egiten da testu liburuez. Kritika zorrotza egin diezu zenbait gurasori, dirua hezkuntzan baino aisian gastatu nahiago dutelako. Hala ere, diru sarrera gutxi dutenezat aurreikusi da liburuak doan izatea, ezta?

Ez nator bat; nik ez nien kritika zorrotza egin gurasoei. Nik gurasoen inplikazioa eta konplizitatea lortu nahi dut. Gurasorik gabe nekez egin dezakegu gure lana, edo ez behintzat guk nahi dugun eran. Nik azpimarratu nahi nuena zera zen: aisia inportantea bada ere, hezkuntza guztiz funtsekoa dela, eta denok parte hartu behar dugula. Doakotasuna badago egoera ahuleko familientzat, eta ni neu guztiz konforme nago horrekin, baina uste dut bidezkoa dela soldata normala duen familia bati kopuru txiki bat kobratzea.

Gero eta etorkin gehiago dago gure artean. Zertan da haien seme-alabak eskolan integratzeko plana?

Hori da, dudarik gabe, etorkizuneko erronketariko bat. Etorkinen seme-alabak eskolan integratu beharko ditugu, baina ez bakarrik hori, lehendabizi euren gurasoak gizarteratu beharko ditugu, bestela nekez integratuko dira seme-alabak. Lan horretan ere eskolaren rola garrantzitsua izan arren, gizartearena ez

da nolana hiko. Denok saiatu behar dugu gure aurreiritziak baztertzen, eta ez guk bakarrik, etorkinek ere bai.

Legegintzaldiaren aurkezpenean, lehendakariak azaldu zuen eskola-porrotaren tasa %10etik beherakoa izatea nahi duela Gobernuak. Posible izango da? Nola?

Guri %10eko porrot tasa oso altua iruditzen zaigu. Hori bai, milaka arrazoiengatik beti egongo da porrota hezkuntzan. Nahiz eta baliabide eta munduko irakaslerik onenak izan, porrota existituko da. Guk lan egin behar dugu porrot tasa hori ahalik eta txikiena izan dadin.

Hondarribiko kasuak lehen orrialdeetara ekarri du bullying-aren arazoa. Zein erabaki hartuko dituzue eskoletan tratu txarrak ekiditeko?

Bullying arazoa tamalez oso hedatua dago gure mundu honetan, baina kontuz, *bullying*-a ez da gaur egungo kontua, edo fenomeno berria. Gure ikastetxeetan giza baloreak erakutsi eta indartu nahi ditugu holako egoerak ekiditeko. Eta aldi berean, adi egon eta holako kasuak gertatzen direnean berehala moztu. Ezin ditugu, eta ez gaude prest, *bullying*-aren aurrean begiak ixteko.

Oraindik ere 0-3 urte bitarteko haurrentzako hezkuntza zerbitzuak ez dira nahikoak dagoen eskaerari aurre egiteko, bereziki hiri handietan. Zer aurreikusi da alor horretan?

Gobernuaren programan adostu genuen moduan, urtero sortuko ditugu 1.000 plaza berri, batez ere hiri handietan, zuk esan duzun legez. Era horretan, lana eta familia ahalik eta modu onean uztartzen saiatuko gara.

Zein pauso aurreikusten dituzu irakasleen prestakuntza hobetzeko?

Arlo honetan hausnarketa sakona egin behar dugu. Hala ere, ardatz nagusiak Gobernuaren programan daude. IRALE eta GARATU programek gaur egun dauzkagun premietara egokitu, eta irakasleen birziklatze eta prestakuntza definitu eta formulatzen dute.

Karmele Jaio
Kazetaria

HAEE-IVAPeko Euskalduntze Zerbitzua

1983az geroz, lanean ari gara IVAPen euskara administrazio publikoetan sartu, hedatu eta normalizatu dadin. Izan ere, IVAPen sorrera arautu zuen Legean bertan finkatutako helburu nagusien artean agertzen dira euskara administrazioan sarraraztea, hedatzea eta normalizatzea, baita administrazioko hizkera finkatzea ere, euskararen Legeak araututakoa betez.

1989tik aurrera, herri-administrazioetako euskararen normalizazioa lan arlo sendo bilakatu zen, Funtzio Publikoari buruzko Legean Hizkuntza Eskakizunak erabaki zirenean, eta herri-administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko lehen plangintzaldia onartu zenean. Ondorioz, Euskararako Zuzendariordetza sortu zen 1991n, eta Euskalduntze Zerbitzua eta Itzulpen Zerbitzu Ofiziala bildu zituen bere baitan. Artikulu honetan Euskalduntze Zerbitzuari buruz hitz egingo dugu bakarrik.

Lan-ardatzak

Euskalduntze Zerbitzuan hiru lan-ardatz nagusi ditugu:

- Hizkuntza-prestakuntza arloan, euskaraz jarduteko prestatzen ditugu herri-administrazioetako langileak. Bi bide erabili ohi dira prestakuntza hori bideratzeko:
 - Euskara ikasteko ikastaroak antolatzen ditugu ikasturtero, HABEren laguntzarekin. Ikastaro horiek lanorduetan eta lanorduz kanpo egin daitezke, eta lau hizkuntza eskakizunak lantzen dira. Ikastaro horietan, sei milioi euro inguruko aurrekontua erabiltzen da urtean, eta zortzi langileren artean egiten da horren guztiaren antolakuntza eta jarraipena. Euskararen eza-gutza lantzen da, batik bat, ikastaro horien bidez.
 - Tarteka, ikastaro bereziak antolatzen ditugu administrazioko eta lege-arloko hizkera lantzeko. Gramatika, estiloa, lexikoa, diseinua, hizkera juridikoaren historia eta berezitasunak, idazkiak zuzendu, sortu eta hobetzeko bideak... aztertzen dira, batez ere, ikastaro horietan. Ezagutzaz gainera, erabilera sustatu nahi da horrelako ekimenen bitartez.
- Administrazioko hizkera finkatu eta zabaltzeko bidea jorratua dugu behin baino gehiagotan. Honako hauek dira bost lagunen taldeak egiten dituen ekinbide aipagarrienak:
 - Administrazioa euskaraz* aldizkaria hiru hilabetetik behin argitaratzen dugu, 1993ko udaz geroz. Esku artean duzun hau da, beraz, 50. zenbakia. Dagoeneko, ia 13.000 harpidedun ditu aldizkariak, eta IVAPeko web-orrian eskuragarri dituzu aldizkariaren zenbaki guztiak.
 - Liburu bat baino gehiago argitaratu dugu, administrazioan euskaraz argi, egoki eta ulergarri egiteko asmorekin: *Hizkera argiaren bidetik* (1994); *Argi idazteko proposamenak eta ariketak* (1997); *Galdezka, euskarazko zalantzei erantzunez* (2003); *IVAPeko estilo-liburua* eta *Libro de estilo del IVAP* (2005).

- Duda-Muda* kontsulta zerbitzua abian jarri zuen IVAPek Interneten, 1998an. Zerbitzu honen bidez hizkuntzari buruzko zalantzak argitzen ahalegintzen gara.
 - Arestian aipatu ditugun ikastaro berezi horietako asko antolatu eta ematen dituzte lan talde honetako langileek.
- Hizkuntza-eskakizunak egiaztatzeko ebaluazio sistemaz ere arduratzen da IVAP, ebaluaketa-arloaren bitartez. Horretarako, gaitasun mailak ebaluatzeko deialdiak eta azterketak prestatzen eta aplikatzen dituzte zortzi langileren artean (arlo honetan 12 lagun dira). Gehienbat bi bide erabiltzen dira hizkuntza-eskakizunak egiaztatzeko:
 - Administrazioko langileentzako aldiro antolatzen diren deialdien bidez.
 - Erakundeek euren lanpostuak betetzeko deitzen dituzten hautaketa prozesuen bidez.

IVAPeko langileok, beraz, hala guk geuk eginiko deialdietan nola beste erakunde batzuek eginikoetan parte hartzen dugu. Datu bat, lan honen erakusgarri gisa: azken hamabost urteotan 35.197 lagunek egiaztatu dute hizkuntza-eskakizunen bat.

Horretaz gain, bi liburu argitaratu ditugu deialdiotan erabiltako azterketekin eta aurten hirugarren liburua argitaratzeko asmoa daukagu.

Elkarlana

Lankidetzak da Euskalduntze Zerbitzuaren ezaugarri nagusietako bat. Besteak beste, laguntzak eta baliabideak eskaintzen dizkie toki-administrazioei; HABErekin batera lantzen ditu euskara ikasteko ikastaro asko; eta bat etortzen da Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak hizkuntzaren normalizaziorako ezarritako planekin.

Etorkizuna

Hiru lan ardatz horietan lanean jarraituko du IVAPeko Euskalduntze Zerbitzuak, orain arteko ibilbideari eutsiz eta jarduna hobetuz. Eta hobetzeko, bide berriak ikertu beharko ditugu. Beste askoren artean, honako hauek nabarmen daitezke:

- Langileen prestakuntza-beharrak ikertu, lanerako trebatzeko eta, horrela, administrazioetako euskararen erabilera kalitatezkoa izan dadin.
- Teknologia berriek eskaintzen dituzten aukerak ongi ikertu, bide berriak jorratu eta tresna berriak sortzeko: on-line bidezko prestakuntza, aplikazio informatiko berriak euskalduntze eta ebaluatze prozesuetan laguntzeko...
- Hizkuntza aztertzen eta ikertzen jarraitu, euskara komunikaziorako tresna egokia eta modernoa izan dadin.

Juan Isasi
Euskararako zuzendaria
IVAP

Administrazioa euskaraz: 50. zenbakia

1993ko uztailan kaleratu zuen IVAPek *Administrazioa euskaraz* aldizkariaren lehen zenbakia. Hamabi urte hauetan, 3.000 ale banatuzetik 13.000 banatzera pasatu gara, eta hori guztia, ez bakarrik funtzionarioen artean, baita mundu osoko euskaltzaleen artean ere. Eskuarteaz duzun zenbaki hau berezia da guretzat, 50.a baita. Hori ospatzeko, gure aldizkariarekin era batera edo bestera zerikusia duten hainbat lagunengana jo dugu iritzi eske. Jarraian dituzu haien esanak.

Zelai Nikolas

Eusko Jaurlaritzako teknikaria (Tiraka taldekoa)

HAEE/IVAPek *Administrazioa euskaraz* aldizkariaren 50. zenbakia kaleratu du dagoeneko, eta horren harira, Administrazioari langileak naizen aldetik, gogoeta egitea eskatu didate bertako egileek. Zalantzarik gabe, euskara hutsez argitaratzen den aldizkaria izaki, albiste pozgarria da honako hau, eta lerro xume hauek baliatu nahi nituzke, sarritan proiektuen atzean ahaztuta gelditzen den lan-taldea zoriontzeko.

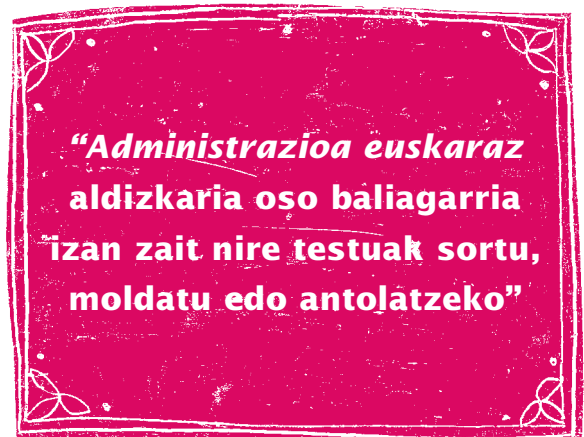
Gai ugari eta iritzi desberdinak plazaratzen ditu aldizkari honek –Administrazioari dagozkionak horietako asko, baina baita gure gizartean interes berezia pizten dutenak ere–. Horien guztien artean nik, bereziki, euskararen gaia aipatuko nuke. Eguneroko lan-jardunean euskara erabiltzen saiatzen garenontzat ez baita alferrikakoa izan urteotan *Administrazioa euskaraz*-ek egindako ekarpena: euskara hobetzeko aholku, ariketa, arau eta beste eskainiz, administrazio eleantitzek nazioartean erabiltzen dituzten sistemen berri emanez, Administrazio barruko atalen jarduerak ezagutaraziz, teknikarien kezkak plazaratuz, eta abar.

Euskararen arlo guztiek dute garrantzia, baina, nagusiki, hizkuntza kalitateari erreparatzen diot nik, izan ere, lege kontuak dagozkidala kontuan hartuz, *Administrazioa euskaraz* aldizkaria oso baliagarria izan zait nire testuak sortu, moldatu edo antolatzeko. Argi dago, euskaraz zein erdaraz, mezua herritarrek ulertzeko moduan eskaini behar dela, hizkuntza bakoitzak gainera, berezko joskerak eta errealitatea adierazteko moduak dituela, bakoitzak bere baliabideak dituela komunikatzeko eta, ondorioz, era guztietako murrizketak saihestea ezinbestekoa dela.

Gai honek, halaber, hainbat gogoeta egitera bultzatu nau, izan ere, nire iritziak, hizkuntzaren kalitateak segurtasun juridikoarekin eta, are gehiago, demokraziarekin izan dezake zerikusia; horrexegatik, komenigarria iruditzen zait, Administrazioak herritarrekiko komunikazioan kalitatea berma

dezan, hizkuntza kalitatea lege bidez lehenbailehen arautzea, bereziki, lege eta araudien argitalpenei dagokienean. Lege horrek, gainera, orain arte ez bezala, arauten euskarazko idazkerak bere bidea egin ahal izatea ahalbideratu beharko luke, itzulpenari guztiz lotuta egon gabe.

Aldizkariaren diseinuari dagokionez, azkenik, ez litzateke txarra, nire ustez, aldizkariari kolore eta ilustrazio gehiago sartzea, eta, bidenabar, formatu digitalari *Jakina*-n toki nabarmenago bat eskaintzea.

Horiek esanda, nire eskerrik beroenak eman nahi nizkioke *Administrazioa euskaraz* aldizkarian lanean diharduen taldeari, azken urteotan euskararen inguruko anabasa zuzentzen laguntzeagatik eta gure lana errazteagatik. Tamalgarria da, hala ere, zuen proposamenak oraindik aholku-mailan baino ez gelditzea.

Jon Koldobika Urrutia

IVAPeko zuzendaria

Orain dela hamabi urte, 1993ko uztailean alegia, *Administrazioa euskaraz* aldizkariaren lehen zenbakia kaleratu genuen, Peru Bazako IVAPeko zuzendaria zelarik. Egia esateko, urte batzuk lehenago, 1986-1989ko tartean, beste zazpi zenbaki argitaratu genituen, baina hainbat arazo direla-eta, bertan behera geratu zen proiektua; ez, ordea, asmo onak.

Eta asmo horien lekuko ditugu urte hauetan plazaratu ditugun 50 zenbakiak. Hiru mila ale banatzen hasi, eta Josu Erkorekak (Peru Bazakoren ondorengo zuzendaria) emandako bultzadari esker, hona hemen oraingo emaitzak: ia-ia 13.000 ale, Euskal Herrian eta Euskal Herritik kanpo zabaldurik. Hastapenetan funtzionario euskaldun batzuen artean irakurtzen zen aldizkaria eskoletara heldu da, enpresetara, etxeetara... betiere, gure hizkuntzak bide berriak urratzeko.

Gure argitalpenaren izenburuak bi kontzeptu uztartu ditu: administrazioa eta euskara. Elkarrengandik oso urruti zeuden bi errealitateak elkarrengana hurbiltzen ahalegindu gara hamabi urte hauetan, eta nik uste dut, neurri batean behintzat, geure ekarpen txoa egin dugula; edo hobe esanda, "egin dutela" gure orrialdeetatik pasatu diren guztiek: idazleek, marrazkilariek, irakasleek, kazetariak...

“Administrazioa eta euskara: elkarrengandik oso urruti zeuden bi errealitateak elkarrengana hurbiltzen ahalegindu gara hamabi urte hauetan”

Haiek idatzitako artikuluetan gramatika, normalkuntza, itzul-pengintza, terminologia, idazketa-teknikak eta dokumentuak aztertu dituzte besteak beste, eta haiei esker hamaika gomendio zabaldu ditugu, euskara langileen artean sustatzeko, eta, azken batean, gure hizkuntza zaharra lan tresna bihurtzeko eta normalizatzeko. Baina ez nolabaiteko euskara, kalitatezkoa baizik: testu zuzenak, jatorrak, egokiak eta argiak idazteko balio duena; euskara modernoa, mende berri honi egokituia.

Ez nabil gezurretan, esaten badut *Administrazioa euskaraz* erreferentzia bihurtu dela profesional euskaldun askoren artean, eta

euskarri, euskaraz lanean jardun nahi dutenen artean ere. Eta hala jarraitu nahi dugu datozen urteotan.

Ez ditut lerro hauek amaitu nahi *Administrazioa euskaraz* aurrera ateratzen lagundu dutenak aipatu gabe: IVAPeko langileak, zuzendaritza-batzordeko kideak, aldizkariaren kolaboratzaile paregabeak... baina, oroz gainetik, izen bat ekarri nahi dut hona: Joseba Lozano, bera izan baita hasiera-hasieratik aldizkariaren koordinatzailea, eta berari zor baitiogu, neurri batean, gure argitalpenak izan duen arrakasta.

Apustu ausarta egin genuen bere garaian: administrazio batek euskara hutsean idatziriko aldizkaria argitaratu ematea. Eta ondo atara zaigu. Ea izaten dugun aukera 100. zenbakia ere plazaratu dugula ospatzeko.

Andres Urrutia

Euskaltzainburua

Hasiera-hasieratik izan naiz *Administrazioa euskaraz* aldizkariaren irakurle eta hartzaile. Haste-hastetik ere konturatu nintzen, titulua gorabehera, ez zela hura ohiko *aldizkari administratibo* hutsa, askoren aho-mihietan halako gaiak berez dituzten astuna eta lehorra gehitzeko asmoarekin zetorrena. Aitzitik, bestelako aurpegi eta ezaugarriak ziren nabarmenak haren orrialdeetan. Zenbakiak joan, zenbakiak etorri, lehen ikuspegi hura areagotu egin da nire iritzian eta egun ere, berrogeita hamar zenbaki geroago, hasierako aburu hura berrindartu dut, aldiro-aldiro aldizkaria agertu ahala. Ospatzeko modukoa, hortaz, aldizkariak lortu duen giro erakargarria, hain ez aspaldi euskararentzat eremu hutsala zena lur langarri bihurtuz. Tankera didaktikoa, generoen alternantziak, administrazioaren autuak euskaraz erraz eta zoli idazteko, itzultzeko zein jorratzeko jarraibideak... elkarrekin datozkio irakurleari, ahozkorako kontseilu egokiek batera.

“Lanabes baliotsua eta aintzat hartzekoa Euskaltzaindiarentzat ere, etengabe erakusten baitu aldizkariak guztiz egingarria dela euskararen erabilera administrazioaren barruan”

Zernahi gisaz, lanabes baliotsua eta aintzat hartzekoa Euskaltzaindiarentzat ere, etengabe erakusten baitu aldizkariak euskara batuaren jardunean, funtzionario zein herritar izan, guztiz egin-garria dela euskararen erabilera administrazioaren barruan. Hartara, bertan ditu euskaldun orok baliabide egokiak euskaraz ibiltzeko administrazioaren zirrikietan. Halakoak, askoren ustez, bihurriegiak omen. Errazteko eta zehazteko modukoak, aldiz, *Administrazioa euskaraz* aldizkariaren arduradunentzat. Horretan ere badihardute, etorkizunerako asmo sendoak plazartuta, euskara bera herriaren gobernuan protagonista izan dadin. *Administrazioa euskaraz* aldizkariak, hortaz, bere izena ondo finkatua du euskalgintzan ari direnen artean. Betoz, beraz, hurrengo zenbakiak, ziur bainago horietan ere zer ikasi eta zer eztabaidatu ugari eskainiko digula.

Jokin Azkue

HABEko zuzendaria izandakoa

Nik neronek atseginez irakurtzen dut aldizkaria. Gustuko ditut edukiak antolatzeke modua eta gaiei ematen zaien tratamendua. Era askotako gaiak, luzeegi jo gabe eta modu atseginean aurkezten ditu. Ezer eranstekotan, herri-langileen eguneroko interresguneekin zerikusia duten gaiei ere leku gehixeago egitea proposatuko nuke: azkenaldiko albisteak, gertakariak, egitasmoak...

Horrezat bat, erraz irakurtzen da. Euskara zaindu egiten da, eta iruditzen zait hori biziki eskertzen dutela irakurleek. Nork bere euskara hobetzen joateko aukera ere ematen du, bai zuzenean, eskaintzen duen ariketen bitartez, bai zehar bidez, txukun eta argi idazteko eredu izanez.

Etorkizunari begira, aldizkariaren zabalkundea handiagotzen ahaleginduko nintzateke, ez bakarrik Eusko Jaurlaritzako herri-langileen artean, baita ere aldundi, udal eta administrazio-izae-ra gainerako erakundeetan ere. Nire susmoa da duela urte batzuk aldizkaria gustura irakurtzen zuten batzuek egun ez dutela esku-

“Euskara zaindu egiten da, eta iruditzen zait hori biziki eskertzen dutela irakurleek”.

ratzen. Ildo horretatik, egun posta elektronikoak eta eskaintzen dizkiguten aukerak baliatu eta, egingarri den heinean, zabalkundea handitzeko ahalegina egin daitekeela iruditzen zait.

Era berean, 2004ko apirilean Bernardo Atxagarekin hasitako Solasaldiak izeneko gehigarrien bidea jarraitzea ere oso interesgarria iruditzen zait, aldizkariaren ohiko egituraketatik kanpora, gure gizartean zeresana duten hainbat pertsonaren pentsamoldea beste sakontasun batekin ezagutzeko aukera ematen duelako. Zorionak egindako ibilbideagatik, eta urte askotarako izan dadila!

Izaskun Moyua

Emakundeko zuzendaria

IRULEA GORUAN

Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak argitaratzen duen *Administrazioa euskaraz* aldizkaria berrogeita hamargarren alera iritsi den honetan eta bere emana baloratzerakoan, iruleak eta jostunak egiten zuten lana gogora etorri zait hau irudikatzeke.

“Administrazio euskaraz aldizkariak garai bateko dendarien –jostunen– moduan, funtzionario euskaldunen arteko ehuna josi du”

Goruan artilea edo lihoa txirikordatuz haria egiten zuten emakume haiek, ondoren horrela sortutako hariarekin ehuna egiten zuten moduan, *Administrazioa euskaraz* aldizkariak herri-administrazioko erakunde desberdinetan lanean ari garen gizon-emakume euskaldunen artean hariak bota lehendabizi, eta hari horiek saretuz mintz fina ondoren, eta ehun sendoa, azkenik, egin du. Garai bateko dendarien –jostunen– moduan, funtzionario euskaldunen arteko ehuna josi du. Elkarren arteko loturak egin ditu eta elkar ezagutzeko eta elkarrengandik ikasteko aukera eskaini digu.

HAEE-IVAPEk bultzatu duen tresna honen bitartez euskararentzat luberriak irabazi dira eta euskaraz, ere, lan egiten dugun gizon emakumeei laguntza eta bultzada eman digu.

Lexikoa¹

Jakinekoa da: hitzak bata besteari lotuta ez dugu testu bat osatuko. Testuan arau sintaktikoak eta semantikoak errespetatu behar dira; hala ere, hitz horietan gauzatzen da gure mezua, hitz horiek joango zaizkio hartzaileari, eta hitz horiek ondo aukeratzeak ekarriko du komunikazioa izatea edo ez. Horregatik, berezibiko garrantzia du hitzak aukeratzean hartzailea kontuan izatea: **Administrazioko langilea den edo herritarra, ikasketak dituen den edo ez, gaiaz zer dakien...**

Beraz, eta hartzailea beti gogoan dugula, IVAPek gomendio hauek jarraituko ditu lexiko kon-tuetan.

Eufemismoak

Eufemismoak ordezko hitzak dira. Maiz gertatzen da dena delako hitza “egokia” ez izatea kontestu jakin batean (mingarri edo gordinegi gertatzea, alegia); baina, beste kontestu batean erabat bidezkoa izatea. Horrelakoetan, hitz egiten ari denak ordezka-tu egiten du.

Horrela esanda, ematen du eufemismoak hitz “itsusiak” ordezkatzen dituela (sexu kontuak, kaka kontuak eta abar), baina ez omen dira horietakoak ugarietak: eufemismo gehien-gehien arlo politikoan eta ekonomikoan sortzen omen dira, izan ere ondo etortzen dira benetako gertaera larriak ezkutatzeko.

Eta guk kontuz ibili beharra daukagu, ze euskaraz eta erdaraz konnotazioak desberdinak dira; hau da, zerbait gaztelaniaz kon-testu jakin batean gaizki ikusia dagoelako ez dauka euskaraz zertan gaizki ikusita egon, eta hori gero eta gehiago gertatzen da:

Eguneroko hitza	Eufemismoa
<i>Aldeano: campesino, agricultor, trabajador del campo...</i> Baserritarra	<i>Operario agrario</i> Nekazal operarioa
<i>Preocupación, desasosiego público</i> Herritarrak arduratu	<i>Alarma social</i> Alarma soziala
<i>Impuestos</i> Zergak	<i>Fiscalidad</i> Fiskalitatea
<i>Vejez</i> Zaharrak, gure nagusiak	<i>Tercera edad</i> Hirugarren adina
<i>Países pobres</i> Herrialde pobreak	<i>Tercer mundo</i> Hirugarren mundua
<i>Despido</i> Langabe geratzea	<i>Amortización del puesto de trabajo</i> Lanpostuen amortizazioa

Hitz ezagunena erabili

Afera	Egitekoa, arazoa
Fermu	Irmo
Kausitu	Aurkitu
Jasokuna	Jazoera, gertaera

Sumatzen baduzu “arraro” egingo zaiola hartzaileari, lagundu hitz ezezagun horri, sinonimoak emanda edo terminoak azalduta:

Auzi eske edo demanda
Lukurreria edo maileguagatik gehiegizko interesa kobratzea

¹ Artikulu hau liburu honetatik atera dugu: Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea. *IVAPeko estilo-liburua*. Vitoria-Gasteiz: IVAP, 2005.

Ez nahastu euskalkiak

Egokitasuna zainduz gero, ondo dago –eta komenigarria da gainera– euskalki bateko eta besteko hitzak eta joskerako egiturak erabiltzea: *barik, larregi, osterantzean, alta bada, nahitara...* Garbi izan behar dugu *Hiztegi Batua* euskalki guztietako hitzek osatzen dutela; *barik*, esaterako, *gabe* bezain batua da, nahiz eta *Bizk.* (bizkaierazkoa) marka duen. Ona da gure hiztegia hornitzeko. Kontua, beti bezala, neurria da; izan ere, inongo euskalkitan elkarren ondoan agertzen ez diren hitzak eta joskerako egiturak bata bestearen atzetik jarrita, esapide nahasiak sortzen dira. Esate baterako:

↓ Beste barik txostenaren egitera bidali gaitu.

↓ Bihar joango naiz zuzendariarengana eta eskura emanen diot bere potreta.

Beraz, egokitasuna eta koherentzia zainduta erabiliko ditugu hitzak eta joskerako egiturak. Ondo aukeratzeko asko lagunduko digu Euskaltzaindiaren *Hiztegi Batua*-k; izan ere, sarrerek ondoan jarrita daukate euskalki-marka.

Erabili beharrezkoa den hitza

Izan zehatza: erabili komenigarriena den aditza, izena edo adjektiboa. Dena ezin da izan: *du, da, dago*; edo *egoera, arazo, gai*; edo *interesgarria, positiboa...*

↓ Jendea kezkatuta dago etxebizitzaren arazoagatik.

▶ Jendea: herritarra, gazte jendea

▶ Kezkatuta dago: asko / dezente kezkatzen du

▶ Etxebizitzaren arazoagatik: etxebizitza hain garesti erosi beharrak, etxebizitza alokatu ezinak, gurasoen etxean bizi beharrak...

Gazte jendea asko kezkatzen du etxebizitza hain garesti erosi beharrak.

Ez egin alferrikako bikirik

Sarri, gauza bera esan nahi duten hitz bi elkarren ondoan jarri gero, pentsatzen dugu esaten duguna baino gehiago diogula; baina ez da horrela:

↓ Diru-laguntza jasotzeko, **baldintzak eta betebeharrak** egiaztatu egin behar dira.

Diru-laguntza jasotzeko, **baldintza guztiak** egiaztatu egin behar dira.

Hitz makuluei kontu

Badira esamolde batzuk (makuluak) esaldia osatzen eta hutsu-neak betetzen laguntzen digutenak: *izan ere, horrenbestez, edozein modutan, hona hemen, hasteko...*

Laguntasun ona ematen dute, baina kontuz, izan ere konturatu gabe sarriegi erabiltzen baditugu, mezua astundu baino ez dute egiten:

↓ Gazteriaren osoko politikaren kontzeptuak **gero eta** jarraitzaile **gehiago** ditu European. **Izan ere, gero eta gehiago** dira gazteez arduratzen diren herriak, eta neurriak hartzen hasi dira, **izan ere gero eta** arazo larriagoa bihurtuz doa langabezia gazteentzat.

Gazteriaren osoko politikaren kontzeptuak **gero eta** jarraitzaile **gehiago** ditu European. **Asko dira** dagoeneko gazteez arduratzen diren herriak, eta neurriak hartzen hasi dira gazteen arazo larri honen aurka: langabeziaren aurka.

Kontuz ibili lokailuekin ere, zeren ia beti berdinak erabiltzen ditugu, eta, batzuetan, gaizki, gainera.

Kakofoniak

Kakofonia da zarata bat, hizki edo silabak errepikatzeak eragiten duena. Txartzat hartzen da, baina batzuetan ez dago beste erremediorik: esate baterako, hiru *-ko* jarri beharra badaukagu, jarri eta kitto:

IVAPeko Bilboko ordezkarizako bulegoetan hasi da lanean.

IVAPeko Administrazio Hizkeraren Atala

Jose Mari Arakama
Aintzane Arrieta
Joseba Lozano
Josemari Robles
Rosa Mari Urrutia

ETA eta BAINA enklitikoak

Uda aurretik argitaratu berri du Euskaltzaindiaren Gramatika batzordeak *Euskal Gramatika: Lehen Urratsak-VI (Mendeko Perpausak-2)* liburua, *EGLU* gramatika-saileko azken aurrekoa. Lerrootarako, Gramatika horretan deskribatzen diren bi egitura berezi hartu nahi ditut hizpide: *ETA* eta *BAINA* enklitikoak, hurrenez hurren kausazko eta kontzeziozko balioak dutenak.

- ∞ *Etxeko haurrek ez dute ongi lo egiten, eskolan hasi berriak dira eta.*
- ∞ *Ez diot ezer esango Mikeli, errieta egitea ongi merezi du baina.*

Gramatikari edo gramatikazale batek baino gehiagok galde-tuko du beharbada zer egiten duten itxura batean menderagailuak ez diren gailu horiek menderakuntzari eskainitako gramatika batean (benetako menderagailuak aditzei erantzen zaizkien aurrizki-atzizkiak baitira: *BAIT-*, *-eLA*, *-eLARIK*, *-eNEAN* eta abar); hain zuzen, hori esplikatzen nahi dut lerro hauetan, zerk eraman gaituen bai bata bai bestea menderagailuen artean aztertuz.

Lehenik eta behin, esan behar da *ETA* eta *BAINA* juntagailuak direla jatorriz (*EGLU IV* liburukian deskribatu genituen). Beste erabilera bat izan dugu, ordea, hizpide liburuki berrian, menderagailuetara gehiago hurbiltzen dena.

Zerk hurbiltzen ditu, bada, menderagailuetara? *EGLU IV* liburukian (7-10 or.) plazaratu genituen mendeko perpausak definitzeko erabiltzen ditugun irizpideak; irizpide horiek aintzat hartuta, menderakuntzaren barnean kokatzen ditugu *ETA* eta *BAINA* enklitikoak (nahiz eta aitortu beharra dagoen, bukaeran ikusiko dugun bezala, erabateko menderagailutzat ere ezin direla hartu). Hona, menderagailutzat hartzeko irizpideak:

1. Mugikortasuna: juntagailuek (eta perpaus juntatuek) ez duten mugikortasuna dute partikula enklitiko hauek (eta hauekin sortzen diren “mendeko” perpausuek). Juntatzen dituzten bi perpausen erdian kokatzen dira juntagailuak, eta ezin mugitu daitezke kokagune horretatik. Enklitikoak, berriz, aurreko perpausuek aditzari lotzen zaizkio, eta perpaus horrekin batera mugitu daitezke perpaus osoaren bukaerara edo beste nonbaitera, mendeko perpausak bezala:

- ∞ *Buruko mina zuen eta etxera joan zen* ⇒ *Etxera joan zen, [buruko mina zuen eta]*
- ∞ *Gaixo dago baina kalera irten da* ⇒ *Kalera irten da, [gaixo dago baina]*
- ∞ *Nekatuta zegoen eta etxera joan zen zure anaiaren laguna* ⇒ *Etxera joan zen, [nekatuta zegoen eta], zure anaiaren laguna.*

2. Aditzari lotuak: benetako juntagailuek baduten bezala, enklitiko hauek ez dute berezko azenturik, eta aurretik daramaten aditzarekin unitate prosodikoa osatzen dute. Jakina da [-azentudun] diren gramatika-unitateak ez direla libreak eta ezin direla erabili isolaturik. Hau da aurriz-

kien, atzizkien, enklitikoaren eta horrelakoen kasua. Hauen artean kokatu ditugu *ETA* eta *BAINA* enklitikoak: ezin dira bere ezkerreko osagaitik bereizi, ez dute ezkerrean “tarterik” uzten (juntagailuek bai); eskuinean, berriz, eten nabarmena egiten da (aurreko aditzari eta perpausari lotuagoak diren seinale).

- ∞ *Burumakur datoz eta / (ETENA) partida galduko zuten*
- ∞ *Xentimorik ez du baina / (ETENA) ardotarako beti izaten du zerbait*

Nolanahi ere, esan dugun bezala, enklitiko hauek ez dira erabateko menderagailuak. Hona hemen menderagailuetatik zertxobait bereizten dituzten ezaugarriak:

a. Beti-beti ez daude aditz laguntzaileari lotuak:

enklitikoaren jokabide ohikoena aurretik daramaten aditz laguntzaileari edo jokatuari lotuta (ahoskeran bederen) joatea bada ere (menderagailuak bezalatsu), ez da beti hala gertatzen. Ezezko perpausetan, adibidez, aditz nagusiaren ondoren joan ohi dira batzuetan; horretaz gain, bestelako osagai batzuk ere tarteka daitezke enklitikoaren aurretik. Menderagailuekin hori ez da inoiz gertatzen.

- ∞ *Jaramonik eztaust egingo-ta, bijotza erdibittuko yat* (J. Altuna, *Ipuñak*, 32)
- ∞ *Ori bai-dakit nik nor dan, eztozu esan gura baña* (Kirikiño, *Abarrak I*, 37)
- ∞ *Zulatu jaku txalupea-ta, laster ondatuko gara* (J. M. Echeita, *Josecho*, 87)

b. Adizki alokutiboekiko jokaera:

menderagailuetatik bereizia dute enklitikoek. Menderagailu beteekin adizki alokutiboak agertzeko arazoak izaten dira; ez, berriz *ETA* eta *BAINA* enklitikoekin. Erabateko menderagailuak izatera iritsi ez diren seinale.

- ∞ *Hirekin joango naun, beste zereginik ez dinat eta / *... , ez baitinat* beste zereginik.
- ∞ *Txakur txikirik be eneukian patrikeran, gaur be asko geiagorik etxeoat baña* (F. Bilbao, *Ipuin-barreka*, 251). / * ... gaur be asko geiagorik **etxeoadan arren.**
- ∞ *Asko ta asko yagozak, mutil, Mezatarako beti nagü aurkitxen diranak, beste gauzetarako bizkorrak ixaten dozak baña* (Kirikiño, *Abarrak I*, 10).

Kontuak kontu, indartsuagoak direlakoan gaude *ETA* eta *BAINA* enklitikoak menderagailuekin lotzen dituzten argumentuak, haietatik bereizten dituztenak baino. Azken batean, juntagailuen distribuzioaren guztiz bestelakoa dute enklitikoek, eta menderagailuenaren oso antzekoa, haien ezaugarri guzti-guztiak ez dituzten arren.

Jesus Mari Makazaga

Euskaltzaindiaren Gramatika batzordeko idazkaria

Bi koadro

Rakelek hasieratik harritu zintuen.

Donostiatik Gasteizera lekualdatu nahi izateagatik baino gehiago, lan mahaian, ordenagailuaren ezkerrean, ipini zuen koadroagatik: *Irudi bat leihotik begira*, Salvador Dalírena. Egia esatera, koadro baten erreprodukzioa zen, postal bat, baina ohikoak baino doi-doi handiagoa. Eta zuk Rakeli gero eta sarriago begi ertzez begiratzen baitzenion, harriduraz ohartu zinen koadroa aldatu egiten zela, alegia, koadroko emakumea beti bera –beti bizkarrez– ageri zen bitartean, leihoaz bestaldeko paisaia aldian-aldian aldatu egiten zela. Bazirudien Rakelek bisitatu berriak zituen tokiak baino areago, aldarteren arabera hautatzen zuela paisaia, izan argazki batekoa, izan aldizkariren batekoa, eta hura koadroko paisaiaren neurrira ebaki ostean, postalean itsasten zuen kola doi baten bidez. Eta koadroko emakumeak –jatorrian pinto-rearen arrebaren omen zenak– orain udazkeneko oihan bat ikusten zuen, eta hurrena Pariseko bazter bat, eta hurrenago basamortua; edota, originaleko Mediterraneo barearen ordez, itsaso ekaiztsua. Rakelek horrexegatik harritu zintuen, eta liluratu.

Berrogeita hamar urte bete berritan, lantokian halako malenkonía gozoan laketua zinen: bakarrik sentitzen zinen –urrun zeuden Adriano VI.eko lankideak edo Oleagako pintxo eta basoerdiak, urrun orduko lagun asko–, edo, denboraren poderioz, nahitara bakartua zeunden –Lakua hotza zitzaizun oso; makinako kafe ziztrina, beroan ere, hotzagoa ezin–; ardurek ez zintuzten lehen bezala kezkatzen eta ezin uka bertan goxo egina zeundela. Hori guztia zela eta, Rakelen etorrera kasik opari bat gertatu zitzaizun, eta ahantzixea zenuen halako bizipoza piztu zizun, eta berrogeita hamar urteren zama arindu edo. Nerabetu, beharbada horixe zen hitza, zeren gaztetxo baten gisara maitemindu baitzinen. Rakelek horrexegatik ere liluratu zintuen, eta xaramelatu.

Hala bada, aurtengo oporrak inoizko luzeenak egin zaizkizu eta irrikaz egon zara lanera itzultzeko. Eta itzuli zara eta leihotik begira dagoen koadroko emakumea begien bistan daukan emakumea irri firfira ezohiko batez agurtu duzu bulegoan sartzearekin, “Kaixo, Rakel”, eta lotsagabeago gurutzatu nahi izan duzu zeure begirakunea berarenarekin. Udan, gainera, findu egin zara, kolore apur bat hartu duzu eta apainago dirudizu: inondik ere ez du ematen berrogeita hamar urte dituzula. Horrekin batera, txostenak eta agiriak idazteaz gogaituxea, udan zehar “Idazketa kreatzailea” ikastaroa egin duzu, eta nerabezaroan bezala, poemaren bat edo beste zirriboratu duzu. Rakelek ere, halaber, irri zabalagoa erakusten du oporraldiaren ondotik. Rakelek horrexegatik ere xaramelatzen zaitu, eta sorgindu.

Egunak egunari, ohartu zara orain Norvegia aldeko paisaiak nagusitzen direla postaleko emakumearen leihoaz bestaldean: noiz hiriak –Oslo, Bergen–, noiz fiordoak edo glaziarrak, eta, batik bat, udako solstizioan bide dagoen eguzki gorritzat beti-geldi hori. Norvegia gertatzen zaio Rakeli bihotz altxa-

garri; Rakel zaizu zuri argigarri: bera da zure bizitzan dirdiratzen duen argizagia (halako gauzak idazten dituzu orain). Eta, egunak egunari, azkenean gutun bat idatzi duzu berarentzat: txostenak ez bezalako gutun jostarin bat, baina aldi berean sakona eta sentsualitatez bete. Eta gaur, azkenean, Rakel lan mahaitik altxatu den batean, gutuna eskuetan, kasik ezkutuka hurbildu zara haren mahaira: keinu ttiki bat, eta zeure gutuna postalaren alboan egongo da... Koadro ttikia inoiz baino hurbilago ikusi duzu, eta, leihoaz bestaldeko paisaian, Ametsen Fiordoaren argazki ezaguna; baina bihotza ilundu egin zaizu, ezustean, postalaren azpian beste gutun bat begiztatu duzunean. Bihotza punpaka, lotsa gabe oraingoan, gutuna jiratu duzu igorlearen izena jakite aldera. Bihozkada bat izan da, eta asmatu egin duzu: Erik, Erik ez-dakit-zer. Eta orduan ulertu duzu dena, eta Edvard Munchen *Garrasia* koadro ospetsuaz oroitu zara, eta barne bulkada baten gisara datorkizun garrasi oldarkor hori eztarrian atxiki duzu, bada-epada ere, eta komunean kukutu zara, nerabezaroan bezala, baina orain dituzun berrogeita hamar urte horiek, inondik ere, berrogeita hamar tonaren zama sentiarazten dizutela.

Patxi Zubizarreta
Idazlea

Teknologia berrien kontrola: herritarren segurtasunerako ala eskubideak urratzeko?

New Yorken 2001. urteko irailaren 11n gertatutako atentatuen ostean, lege berriak ezarri beharra izan zen hizpide: teknologia berrien bidezko komunikazioak kontrolatzeko, hain zuzen. Eta horrek eztabaida piztu du; izan ere, eragin handia izango du gizabana-koen segurtasunean, baina baita euren askatasunean ere. Segurtasuna eta askatasuna. Biak dira beharrezko, baina dudarik gabe, batak besteari eragiten dio. Muga horien nondik norakoak bildu nahi izan ditugu, arlo ezberdinetako adituen iritziak bilduta.

Luistxo Fernández Interneteko enpresaria

Europako Batasunaren biltzar batean serio proposatu zen honako hau: gure ahots eta testu komunikazio guztiak (sms, e-posta, deiak) sei hilabetez gorde beharko dituztela telekomunikazio konpainiek, polizien preskisetan laguntzeko. Disparate bat da. Teknikoki, konpainia bakoitzak disko-gogorrean bakarrik gastatu beharko lukeena kontuan hartuta... Eta, sei hilabete-

ren buruan, zer? Ezabatu? Akaso atentatu bat gertatzen bada, duela 5 hilabetezko komunikazio bat froga esanguratsua izan liteke, baina duela 7 hilabetezkoa ez? Sei hilabeteren buruan, kopia egin beharko da norabait, poliziaren disko gogor ere potoloago batzuetara.

Eta gero, dena pilatu eta pilatu ondoren... zer? Google baino azkarragoak diren zer bilatzaileekin zer demonio pentsatzen dute aurkitzea terabyte horietan? Arabieraz European egiten diren testu komunikazio guztiak transkribatu eta analizatu behar dituzte? Sei hilabetez European arabieraz hitz egin dena analizatzen bakarrik, sei hilabete ez, sei urte beharko dituzte. Eta, hori, terroristak arabieraz mintzatzen badira, ze ingelesez egiten badute, ez sei urte, 60 beharko dira komunikazio kopurua askoz handiagoa izango delako. Gainera, ze berba klabe-ekin mintzatzen dira telefonoz terroristak? "Aizu, prest dauzkate dinamita eta torlojuak, 7an metroa lehertzeko". Ez ote dute esango, "Tira, geratuko gara film hori ikusteko?".

Hiper-segurtasunak zaintza teknologikoan jartzen baditu bere esperantzak, jai dauka. Eta herritarrok, zer? Beldurrak janda egon behar ote dugu zaintza horrek intimitatea eta askatasuna kenduko digulakoan? Nire SMS-ak disko gogor polizial batean egongo dira. Eta zer? Nire kasu pertsonalean ez dut uste. Baina herri honetan ardura politikoa dutenek, horiek bai, badute zertaz kezkatu (Eusko Jaurilaritzaz ari naiz, normalizazioa lortzea benetan lehentasun baldin badu). Espioitza gaur egunean gertatzen ari da, ez dago lege edo software bereziaren beharrik Euskal Herrian espioitza politikoa gertatzeko: adibidez, LAB sindikatuaren jarduna guztiz behatua dago, Audientzia Nazionalean daude frogak. Han dago kokxa, ez teknologian.

Begoña Gutierrez Informatika eta Telekomunikazio zuzendaria

Ez pentsatu orain hasi behar direnik Internet barruko informazioa kontrolatzen, aspalditik ari baitira sarea "gainbegiraten". Baina une honetan, kontuan izanda goian aipatutako atentatuek beldurra eta ardura sortu dutela gizartean, eta segurtasun eta lasaitasun premia areagotu, denen hizpide bihurtu dira aspaldidanik erabiltzen ari diren kontrol- eta zaintza-sistemak.

Sistema indartsuak dira, eta horien artean daude, esate baterako, FBI erakundeak erabiltzen duena, hau da, **Carnivore** izeneko sistema, edo britainiar eta estatubatuarrek entzuketak egiteko duten **Echelon** sistema; horien bidez, eta aldeztatik aukeratutako aldagai batzuen arabera, Interneteko informazio kopuru handia aztertze modua daukate, eta susmagarriak iruditzen zaizkien mezu guztiak aurkitu eta guztiz berreraikitze modua izaten dute. Ez hori bakarrik: industriako espioitza kasuak ere gertatu dira, eta ondorioz baita milioi askotako kontratuak galarazi ere. Datu-base horiek oinarri hartuta, erabiltzaileen ezaugarrien araberrako zerrendak osatu edo erabiltzaile jakin batek zer nolako ezaugarriak dituen zehaztu ahal izango litzateke.

Lasai egoteko esaten digute berehala: proposatzen ari diren neurriekin deiak, testua duten mezuak eta posta elektronikoa erregistratuko lituzkete, baina ez litzateke jasoko mezuen edukia. Zergatik ez? Uste baldin badute argudioa egokia izan daitekeela orain egin nahi dutena egin ahal izateko, ez al lukete baliatuko beste pauso bat emateko ere? Helburuak beti zurrizten al ditu moduak? Non jarriko genuke muga? Konfiantza izan beharko al dute herritarrek, eta gobernuak sistema behar bezala erabiltzea bermatuko duela sinistu?

Askatasun publikoak behar bezala baliatzea bermatu nahi baldin bada, oinarritzko askatasunak urratu ahal izateko erabiltzen den berme bera erabili beharko litzateke, hau da, epailearen baimena, legeak araututako bidearen barruan. Hori bai, zenbaterainoko boterea eman beharko diegu? Zenbaterainoko askatasuna eskatuko digute gure segurtasunaren truke?

Jon Uriarte

**Eusko Jaurlaritzako
Herrizaingo Sailaren
Herritarren Segurtasuneko
zuzendaria**

Gure inguruan diharduten era bateko zein besteko talde antolatuek aurrerapen teknologikoen laguntza baliatzen dutenez, logikoa da gizarteak berak ere, erakundeen bitartez, lantresna eta bide egokienak eskuratzea eraginkortasunez erantzun eta antolatutako talde horiek sortutako kalte handiak arintzeko, eta

hori guztia pertsona bakoitzaren askatasunak behar dituen gutxienekoak urratu gabe.

Dena den, eta larrialdiko egoeretan, hau da, talde armatu edo terroristekin zerikusia duten delituetan, interbentzioa horretarako eskumena duen agintaritzak ahalbidetu ahal izango du, nahiz eta berehala eskumena duen epaileari idatziz jakinarazi beharko dion zein diren horretarako arrazoiak; hori horrela, epaileak ebazpena bertan behera utzi edo berretsi egingo du, baterako zein besterako dauden arrazoiak emanda. Beraz, telekomunikazioen gaineko kontrola ez da inoiz ere arbitrarioa izaten.

Ertzaintzak interbentzioetan behar besteko kontu eta zehaztasunarekin jarduten du, herritarren eskubide eta askatasunak zaindu behar dituzten organo judizialek ez dezaten pentsa polizia dagoz-kion mugak gainditzen ari denik.

Telekomunikazioak kontrolatzeko eskaerak bete beharreko neurri eta legezko kontrolek eta polizia egin beharreko ikerketek kontrol-lanok emandako laguntzak garbi asko erakusten dute sistema egokia dela herritarrak babesteko; baina garbi izanda hori guztia norbanakoen eskubideak oso-osorik errespetatuz egin beharko dela, nahiz eta bidezkoa izan terrorismoaren edo antolatutako taldeen aurkako borroka, eta, hain zuzen ere, Ertzaintzak muga horien barruan dihardu.

Javier Ortiz

Kazetaria

Honako hau dio 1978ko Espainiako Konstituzioak (18.3 art.): “Komunikazioen sekretua bermatzen da, eta, bereziki, posta, telegrafo eta telefono bidezkoak, ebazpen judiziala izan ezean”.

Badago alde 1978ko komunikazio pribatuen eta gaur egun herritarrok ditugunon artean. Izan ere, garai hartakoak botere publikoek zuhurtziaz kontrolatu ahal zituzten, nahiz eta horrela eurek ezarritako legeak urratu, baina gaur egungo komunikazioak –batez ere, posta elektronikoz eta esku-telefono bidez egindakoak– kontrolatzea ez da hain erreza gertatzen, ez behintzat agerian gelditzeko arriskurik gabe. Horregatik aldatu nahi dituzte legeak. Eta badihardute.

Legedia teknikaren aurrerapenetara egokitu behar dela diote. Baina teknikak ez du txarrerako bilakaera izan, alderantziz baina: haren hobekuntzak komunikazioen sekretuaren mesederako dira eta hori da, hain justu, babestu beharreko ondasun juridikoa. Teorian behintzat.

Agintariek diotenez, ez dute kontrolatu nahi komunikazioen edukia, haien kanpoko zenbait alderdi baina. Baina agintarien asmoetan dago horretarako baino askoz gauza gehiagotarako erabil litezkeen tresnak edukitzea. Komunikazioa, oro har, kontrolatu beharra balego, zuzenena litzateke Justiziaren menpean uztea. Horrela ziurtatuko genuke bakoitzak pribatuan adierazitakoari buruz ez ginatkeela kuxkuxean ibiliko, epaileak horretarako arrazoiak aurkitu eta erabakiaren erantzukizuna bere gain hartu ez bitartean.

Iñaki Vicuña de Nicolás

Datuak Babesteko Euskal Bulegoaren zuzendaria

Irailean Newcastlen izandako bileran Europako Batzordeak eta Batasuneko estatu kideek terrorismoari aurre egiteko jarduerak bateratzeari ekin zioten, informazioa kontrolatzearen arloan. Bada, gai horren inguruan zenbait gogoeta egin nahi nuke, arauetan egin nahi diren aldaketek hartararuta.

Hasteko, terrorismoari eta antolatutako delinkuentziari aurre egiteko borrokak informazioa kontrolatzea du ardatz nagusi. Zehazkiago esanda, ezer ikertu nahi izango balitz ere operatzaileek telekomunikazioetako datuak (trantsitoko datuak deiturikoak) hamabi hilabetez gorde beharrak sortzen du eztabaida (telefono-deiak eta Internet, –LSSI deiturikoan eta 424/2005 errege-dekretuan zehaztuta daude–), baina baita aurrez ordaindutako telefono-txartelen erabiltzaileak identifikatzearekin zerikusia duten kontuek edo bestelako datu batzuk jasotzeak ere, tratamendu berri eta delikatu bidez, esate baterako datu biometrikoak. Berez, ez da komunikazio-modu horien edukian sartzeko aukeraz hitz egiten, horretarako esku hartzeko prozedura arrunta jarraituko litzatekeelako.

Eztabaida leku egokian kokatzeko, kontuan izan behar da gaur egungo Europako gizarte demokratikoek oinarritzko eskubideak errespetatzea dutela oinarri, eta errespetu horrek jarduera juridikoan erro sakonak dituela. Oinarritzko eskubideak murriztea proposatzen baldin bada, eta hori da orain indarra hartzen ari dena (intimitatea galtzeko arriskuaz eta datuak babestea eta komunikazioen isilpeko-tasuna zalantzan jarriz) horrek proportzionaltasunaren printzipioa bete beharko du, hain zuzen ere gizarteak hala egitea eskatzen duenean murriztuko baitira ezinbestean, eta ez une jakin batean hala jardutea komeni delako. Egoera horretan, gaiari buruzko epe luzerako gogoeta orokorra egin behar da, terrorismoa ez baita, zoritxarrez, une jakin bateko gertakaria, eta beraz, horri aurre egiteko hartuko diren neurriek ezingo dute ikuspegi hori ahaztu; izan ere, une jakin baterako larrialdiko erantzuna erantzun estrukturala bihur daiteke. Norbanakoaren segurtasuna eta askatasunak ez daude kontrajarrita, ez dira balore bateraezinak, osagarriak baizik, eta bien artean gertatzen den oreka giza eskubideen arloan izandako bilakaeraren ondorioa da; beraz, kontuan izan beharko dugu oreka hori gure gizarte demokratikoen oinarrietako bat dela. Datu pertsonalak babestea, gainontzeko eskubideekin gertatzen den moduan, ez da balore absolutua, baina horretan jarri beharreko muga eta bermeek gogoan izan beharko dute europarrontzat oinarritzko printzipio eta esku-bideek duten garrantzia.

Erabilerraztasuna interneten

**Internetek, giza jakintzaren sare unibertsala izanik, informazioa jasotzeko eta kudeatzeko egundoko aldaketak ekarri dizkigu. Hala ere, arrazoi diferenteak direla medio, gizaki askorentzako hesiak eraiki ditu, kaltetuenen artean pertsona ezin-
duak daudela. Hau da, gure hiri eta herrietako kaleetan traba arkitektonikoak aurkitzen ditugun moduan, interneten ere nabigatzeko oztopoak badaude, ezgaitasunak dituzten pertsonen eragozpenak sortzen dizkietenak.**

Zer da erabilerraztasuna?

Interneteko erabilerraztasunari buruz hitz egiten dugunean, ezgaitasunak dauzkaten pertsonen webean nabigatu eta edukia sortu eta gehitzeko diseinuaz ari gara batez ere. Eta erabilerraztasunak ezgaitasun asko barne hartzen ditu: ikusteko, entzuteko eta hitz egiteko arazoak, eta halaber, arazo fisiko, kognitibo eta neurologikoak.

Baina era erabilerraztean diseinatutako webguneak mesedegarriak izan daitezke arazorik gabeko pertsonentzat ere, eta, orokorrean, erakunde guztientzat. Adibidez, konexio motela dutenentzat, edo behin-behineko ezgaitasuna pairatzen duenentzat (adibidez, besoa hautsi zaionentzat), edo adineko pertsonentzat.

Inguruneak sortutako ezgaitasunak ere ekidin daitezke webgune erabilerrazten bidez: lan-eremu zaratatsuak, argitasun txarrekoak, eta, jeneralean, urritasun teknologikoko tresnak eta ekipoak.

Internet sareak arlo askotan garrantzi handia dauka (hezkuntzan, lanean, ekonomian, politikan), eta horregatik, aukeren berdintasuna bermatu nahi badugu, funtsezkoak dira ezinduen parte hartzea ahalbideratzen duten webguneak. Tim Berners-Leek, interneten sortzaileetarikoa dioenez, “webaren boterea bere unibertsaltasunean datza. Edozeinek erabili ahal izatea, urritasunak edonolakoak izanda ere, oinarritzakoa da”.

Hori guztia dela-eta, Europako Batasuneko Kontseiluak bultzatu egiten ditu estatu-kide guztiak eduki digital erabilerrazak edukitzera (2002ko martxoaren 25eko ebazpena). Gomendio horien harira, Espainiako Gobernuak lege bat onartu zuen: informazio-gizartea eta merkataritza elektronikoen zerbitzuei buruzkoa, uztailearen 11ko 34/2002 Legea, eta lege horrek beharrezko neurriak hartzeko eskatzen die herri-administrazioei. Ondorioz, 2005eko abenduaren 31 baino lehen, herri-administrazio guztiek bere internet-orrietako informazioa ezintasunaren bat duten pertsonen eta adinekoen erraz eskuratzeko moduan jarri beharko dute.

WEBEAN NABIGATZEKO EZGAITASUNAK ETA OZTOPOAK

Ezgaitasun hauek, osasunarekin lotuta daudenez gain, ingurunearekin edo desabantaila-egoerekin zerikusia dutenak ere barne hartzen dituzte.

Ikusteko urritasunak

- Pertsona itsuek interneten topatzen dituzten oztopoen artean hauek daude: ordeko testurik gabeko irudiak, deskribapenik gabeko irudi konplexuak (grafikoak), testu-deskribapenik gabeko multimediatuak elementuak, ondo lerrotzeko ez diren taulak (pantaila-irakurgailuek segidan irakurtzeko zailak), xagua erabili beharra (teklatura erabiltzea eragotzita), e.a.
- Bestetik, ikusmen urria dutenek beste oztopo hauek izaten dituzte: letra-tamaina aldaezina erabiltzea, letra-tamaina aldatzean maketazioa galtzen duten orriak, irudietako eta testuetako kontrastea txikia izatea, testua irudiz sortuta egotea, e.a.
- Pertsona daltonikoen arazoak hauek dira: testua nabarmentzeko kolorea erabiltzea, kontraste gutxi egotea testua eta atzealdearen artean, e.a.

Entzuteko urritasunak

Gorreria edo hipoakusia daukatenean beste oztopo batzuk izan ditzakete: entzuteko edukien ordeko azpititulurik ez egotea, webgune batzuetan ahotsa erabili behar izatea, e.a.

Mugitzeko urritasunak

Mugitzeko arazoak dauzkaten pertsonengan traba hauek daukate eragina: txikiegiak diren ikonoak, botoiak edo estekak; xagua erabili behar izatea (teklatuaren aukera alde batera utzita); elkarreragiteko erantzun-denbora laburregia egotea, e.a.

Urritasun kognitibo eta neurologikoak

Urritasun hauek jasaten dituztenek ere oztopoak izaten dituzte interneten: desaktibatu ezin diren eta arreta galarratzen duten ikus-entzunezko elementuak, antolaketa argirik ez erabiltzea, hizkera konplexua, irudirik ez egotea, handitu ezin den letra-tamaina, e.a.

Zahartzaroarekin lotutako urritasunak

Zahartzaroarekin batera, trebetasunen galera dator pixkanaka-pixkanaka, eta erabiltzaile hauek aurretik ikusi ditugun oztopo guztiak paira ditzakete, modu batera edo bestera.

Ingurunearekin zerikusia duten urritasunak

Inguruneak ekar ditzakeen mugen artean hauek daude: teknologia berriak (javascript, applet-ak) ulertzen ez dituzten nabigatzaile zaharrak, konexio motelak, pantaila txikiak, kolorebakarreko monitoreak, entzuteko edukiak jasotzea galarazten duten zaratak, argitasun eskaseko inguruneak, e.a.

Nabigatzeko oztopo nagusiak

- Irudiak eta ikusteko edukiak, ordezko testurik gabe.
- Multimediako elementuak, azpitudurik gabe edo ikusteko edukiak deskribatu gabe.
- Irudi-mapak, bertako zona aktiboetarako ordezko testurik gabe.
- Egitura-elementuen erabilera txarra.
- Maketatzeko taulak.
- Programazio-elementuak (markoak, script-ak, e.a.) ordezko edukirik gabe, nabigatzaile aproposa ez dutenentzako.

ERABILERRAZTASUNAREN INGURUKO ERAKUNDEAK ETA JARRAIBIDEAK

W3C (*World Wide Web Consortium*) erakundea 1994an sortu zen, behar bezalako estandar eta protokoloak garatuz internet bere ahalmenik handien era eramateko. Eta W3C barruko ekimenen artean WAI dago, *Web Accessibility Initiative*, helburutzat interneterako sarbide unibertsala duena, hau da, web guztientzat erabilerraza izatea, kultura, hizkuntza, baliabide materialak eta urritasunak edonolakoak izanda ere.

WAI taldeak 14 jarraibide ematen ditu, webgune erabilerrazak sortzeko. Jarraibide bakoitzak hainbat kontrol-puntu ditu, 1, 2 edo 3 lehentasunetan sailkatuta, eta lehentasun bakoitzeko puntu guztiak betetz gero, webguneak A, AA edo AAA maila lortuko du, eta honako logotipo hauek erakutsi ahal izango ditu:

Euskadi.net webgune-sareari dagokionez, eta gure legeria kon-tuan hartuta, 2005eko abenduaren 31 baino lehen WAI taldearen AA maila lortzea da helburua.

Horretan lagungarri izango zaizkigu jarraibide hauek.

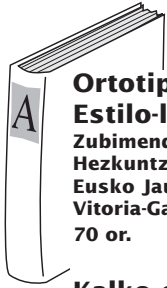
Erabilerraztasunaren jarraibideak (WAI)

1. Ikusteko eta entzuteko diren edukien ordezkoak eman, erabiltzaileak informazio bera jaso ahal izateko, eduki horiek ikusi edo entzun gabe.
2. Kolorean soilik ez oinarritu. Testuak eta irudiak ulergarriak izan behar dira, kolorerik gabe ere bai.
3. Markagailuak eta estilo-orriak erabili, eta, gainera, ondo. Dokumentuak egitura-elementu aproposekin markatu behar dira. Webgunearen itxura estilo-orriekin kontrolatuko da.
4. Erabilitako hizkuntza ezagutarazi. Hizkuntza ezberdinen ahoskeria errazteko markagailuak erabiliko dira.
5. Ongi bihurtzen diren taulak sortu. Taulak taula-formako informazioa erakusteko besterik ez dira erabili behar, inolaz ere ez orrialdeak maketatzeko.
6. Teknologia berriak erabiltzen dituzten orrialdeak ongi bihurtzen direla ziurtatu, teknologia horiek desaktibatuz gero. Adibidez, *javascript* ezin da erabili.
7. Denboraren mendeko edukien kontrola erabiltzaileari eman. Mugitzen diren objektuak eta orrialdeak erabiltzaileak gelditu ahal izango ditu.
8. Txertatutako interfazeen erabilerraztasuna ziurtatu. Web-orrian txertatutako programek ere erabilerrazak izan behar dute.
9. Gailua kontuan hartu gabe diseinatu. Orrialdea erabilgarria izan behar da, teklatura, xagua, ahotsa, e.a. erabilia, eta erabiltzaileak gehien komeni zaiona aukeratuko du.
10. Behin-behineko soluzioak erabili, webgunean nabigatzaileen bertsio zaharrak ongi ibiltzeko.
11. W3Cren teknologiak eta jarraibideak erabili (HTML, CSS, e.a.).
12. Kontestuaren informazioa eman, erabiltzaileak orrialde konplexuak ulertu ahal izateko.
13. Webgunean zehar nabigatzeko mekanismo argiak eman (nabigazio-barrak, webgunearen mapa, e.a.).
14. Dokumentu argiak eta errazak erabili, hobeto ulertuak izateko.

Informazio sakonagoa izateko, WAI ekimenaren jarraibide hauek eta kontrol-puntu guztiak helbide honetan kontsulta daitezke:

<http://www.w3.org/WAI/>

Luis Elizondo
Administrazioa Eraberritzeko Bulegoa
Eusko Jaurlaritz

Ortotipografia.

Estilo-liburuaren lehen atala

Zubimendi, J.R; Ikasmaterialen Aholku batzordea
Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila
Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Vitoria-Gasteiz, 2004
70 or.

Kalko okerrak.

Estilo-liburuaren bigarren atala

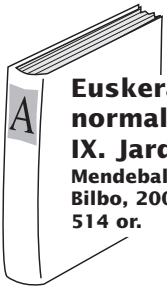
Garzia, J; Ikasmaterialen Aholku batzordea
Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila
Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Vitoria-Gasteiz, 2005
89 or.

Onomastika.

Estilo-liburuaren hirugarren atala

Batzuen artean; Ikasmaterialen Aholku batzordea
Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila
Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Vitoria-Gasteiz, 2005
91 or.

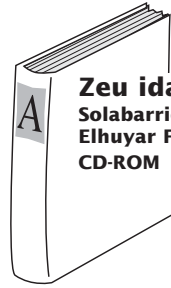
Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saileko Euskara Zerbitzuaren eginkizunen artean, eskoletan erabiltzen den ikasmateriala aztertzea dugu. Ikasmaterial horiek egokiak eta kalitatezkoak direla ziurtatzeko, hizkuntzako eta edukizko azterketak egiten ditu EIMA (Euskal IkasMaterialgintza) atalak. Ildo horretatik, Sailak eskola-materialen *Estilo Liburua* osatzeko asmoa erakutsi du; dagoeneko, plazan ditugu estilo liburu horren lehenengo hiru atalak: *Ortotipografia*, *Kalko okerrak* eta *Onomastika*. Hirurak ezinbesteko lanabes, ikasmaterial argiak, errazak, egokiak eta komunikagarriak sortzeko.

**Euskera zientifiko-teknikoa:
normalizaziotik homologazinora.**

IX. Jardunaldiak
Mendebalde Kultura Alkartea
Bilbo, 2005
514 or.

Mendebalde Kultura Alkartearen helburu nagusia Euskal Herriko mendebaldeko euskara aztertu, egokitu eta bultzatzea izanik, 2005eko maiatzaren 6an eta 7an bildu ziren hainbat aditu, oraingo honetan, esparru zientifiko-teknikoe-tako gaietan euskararen erabilerak izan duen eskarmentua plazaratzeko bai teorikoen, bai erabiltzaileen ekarpenak bilduz. Beste pauso bat, denontzat baliagarria izango den hizkuntz eredua adosteko eta euskal hizkera zientifiko-tekniko indartsua izateko.

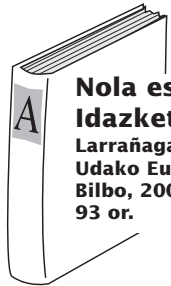
Zeuren idazle

Solabarrieta, D.
Elhuyar Fundazioa. Gipuzkoako Foru Aldundia
CD-ROM

Joko bat dugu oraingo hau: 6tik 14 urte bitarteko neska-mutikoei irakurtzeko eta idazteko zaletasuna sorrarazteko prestatutakoa. Hitzekin jolastuz, gaztetxoek hizkuntzaren elementuak zuzen erabiltzen ikasteaz gain, euren irudimena, sentimenduak eta kezak kanporatzen ere ikasteko aukera izango dute.

Erabiltzaileari bere neurriko ipuina egiteko baliabideak eskaintzen dizkio jokoak, eta bere adinaren, irudimenaren, sorkuntza-mailaren, eta hizkuntza-oinarrien arabera, eskaintzen diren baliabideetatik bata edo bestea aukeratu du. Horrela ipuinak egituratu eta irudikatuko ditu.

Jokoa PC bateragarrientzako da. Gutxieneko ezaugarriak: Pentium prozesadorea edo azkarragoa, eta Windows 98 edo berriagoa.

**Nola esan albisteak ikus-entzuleari.
Idazketa irrati-telebistan**

Larrañaga, J.
Udako Euskal Unibertsitatea
Bilbo, 2005
93 or.

Liburu praktikoa ikus-entzunezko kazetariarentzat, irradian eta telebistan lan egiten duten profesionalentzat: nola idatzi irakurri egingo diren testuak, belarriarentzako testuak? Idazki egokiak eta ulerterrazak lortzeko lehen baldintza hauxe dugu: ahozko euskara oinarri hartzea, hau da, aditz aktiboak, orainaldia, esaldi laburrak, erredundantziak... erabiltzea. Hiru ataletan banandu dira orrialdeak: lehenengoan ikus-entzunezko lengoia aztertzen da, prentsarekiko dituen berezitasunak azpimarratuz; ondoren, ikus-entzunezko idazketaren oinarriak aztertzen dira; eta, hirugarren ataletan lokuzioen gora-beherek dute tokia. Erabilgarria benetan.

MANUEL IRADIER

Kimereen esploratzailea

Iradierren bizitza gorabeheratsua eta bere lana grinatsu ekin zion proiektuari daude lotuta: gaur egungo Ekuatore Gineako lurraldea zeharkatu eta aztertzeari, alegia. Lan hori gertaera garrantzitsu bihurtu zen esplorazio geografikoen historian eta potentzi kolonialek Afrikako kontinentea banatzeko orduan. Beti ezezagunaren bila, bere heriotzarekin (1911) liburu zoragarria bihurtuta zegoen bere bizitzaren azken orrialdea itxi zen. Manuel Fermin Gasteizko Plaza Berrian jaiotakoa zen, 1854ko uztailearen 6an.

Isabel de Urquiolarekin ezkondu zen 1874ko azaroan, eta hilabete beranduago Afrikarako bidea hartu zuen emaztearekin eta koinatarekin. Hogei urte zituen emazteak, eta hemezortzi koinatak. Trenez abiatu ziren eta, Burgos igaro ondoren, Gortera iritsi ziren. Errege-egunaren bezperan Cadizen zeuden. Hor aurkituko ditu mundu erdian ibilitako marinela, kontaezinezko abenturak bizi izandakoak. Urtarrilaren 8an *Africa* bapora Tenerife bota zuen aingura, eta bost egun geroago Las Palmasen. Etxetxo bat alokatu zuten, hilabete batzuetan klimara moldatzeko, tresnak probatzeko eta geroko behaketa-saioetan erabili beharko zituzten metodoak praktikan jartzeko. *“Ez naiz jaio eserita egoteko. Nire antolaketa egunero aritzea eskatzen du, eta horretan jardun nuen azterlanak eta kalkuluak burutu ondoren”*. Izan ere, batetik bestera ibili zen uhartean, askotan oinetakorik gabe eta eskuak eta hankak arantzaz beteta itzultzen zelarik.

1875eko apirilaren 24an *Loandan* ontziratu ziren. Bidaia hartan eskualde berriak, eta klima eta kultura berriak ezagutu zituzten. Lehenengo geldialdia Gambian egin zuten, Bathurst-en, hain zuzen. Ontzia kostarik kosta ibili zen eta hainbat portutan egin zituen geldidunak: Gran Bassa, Gran Bassam, Cape Coast, Winneba, Gand Popo..... Itsas bidaia luze eta deseroso hartan, Iradier oihanean zer aurkituko zuen irudikatzen hasi zen: *“Amaigabeko oihan ezezagunetan bizi diren gizajale beldurgarriak; tigreak, gorilak, bufaloak eta sugeak beste inon ez beste; intsektu eta narrasti nazkagarriak, masailezurretan pozoi traidorea gordetzen dutenak...! Eta, azkenik, etsai ikaragarria, klima...”*.

Muniren herrialdean

Maiatzaren 16an Fernando Poora iritsi ziren. Bertako gobernadorearekin elkarriketatu eta bere espedizioaren xedea azaldu zion. Hainbat aholku eman zizkion hark, baita atzera eginarazten saiatu ere, baina arabarrak bere arrazonomenduekin jarraitzen zuela ikusita, agintariek behar zuen gutzia eskuratzeko laguntza eskaini zioten. Koloniaren egoerari buruz ere mintzatu ziren. Haren egoera *“ia deskubri-*

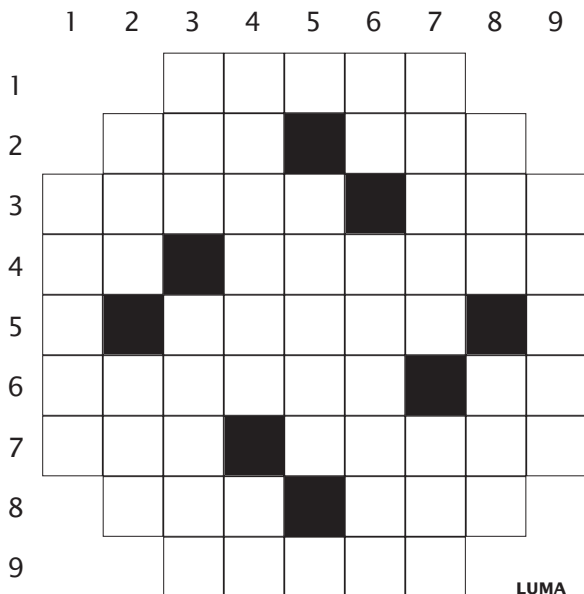
tu zuteneko bera zen, ez zeukaten baliabide propiorik, ospitalea aurri-egoeran zegoen eta metropoliak erabat ahaztuta zituen”.

Nabigatzen jarraitu zuten eta 19an Elobeyra iritsi ziren, esplorazioak hasiko zituen tokira, hain zuzen. Antzinako kuartel baten lekua hartu zuten, orduan Combenyumango jauntxoaren etxea zen hartan. Muni errekaaren ahoaren aurrean zegoen Elobey uhartetxo eta barrualdeko herriekiko komunikazio-gunea eta merkataritzarako gunea zen. Elobeyra itzuli zen 1875eko abenduan. Emaztea eta koinata han bizi ziren eta han egiten zuten lan. San Juan itsas muturreko kostaldea eta lurraldeak esploratzeko jakingura ere izan zuen, gainera. Hurrengo urteko urtarrilaren 24an Fernando Poo-ra itzuli ziren. Berriz ere, sukarrarekin hasi zen, eta, gaur egungo Biokon hil zen Elobey uhartetxoan jaioa zen Isabela bere alaba. Orduan, Kanarietara bidali zituen bere bi bidaia-kideak. Haiekin elkartuko zen berriz ere, itzulera antolatu, idatzitakoak, mapak eta material zientifikoak ordenatu eta gero, atsedean hartzea erabaki zuenean. Madrilera iritsi ziren 1877ko hasieran. Gasteizen harrera beroa egin zieten, baina Iradierrek doluz jantzita zuen bihotza bere lehen alabaren heriotzagatik. Gainera, ez zuen osasunik..., ezta bere ondarearen zati handi bat ere.

Urte batzuk geroago Gineara itzuli zen Amado Osorio medikuarekin eta, edertasuna galduko ez duen *Africa* utzi zigun izen hori daraman liburuan. Benetako kimeren esploratzaile baten aurrean gaude.

Ángel Martínez Salazar
Idazlea eta historialaria

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1. Asiako estatua, Himalaia aldean.
2. Bizkaieraz, sobera. Putre.
3. Pluralean, egunaren atala. Emakume izena.
4. Non atzizkia. Aurpegiaren atal.
5. Kontsonantea. Teilatuko zurezko oholak. Potasioaren ikur kimikoa.
6. Pluralean, fruitu mota. Galioaren ikur kimikoa.
7. Joan den urtean. Detektagailu.
8. Atzizkia. Nazioarteko garraioetan, erdaraz.
9. Adi ezazue!

GOITIK BEHERA

1. Aldi, aro.
2. Behar, egiteko. Norat atzizkia.
3. Nauka. Segada, xedera.
4. Eroan. Nori atzizkia.
5. Fosforoaren ikur kimikoa. Katu ar. Kontsonantea.
6. Artsenikoaren ikur kimikoa. Zanutu.
7. Pluralean, gasteropodo mota. Du, haiei.
8. Hiru, zenbaki erromatarren arabera. Su.
9. Bizkaieraz, elkar.

Letra zopa

LUMA

Aurki itzazu letra zopa honetan zortzi zuhaitz eta arbolaren izenak. Hitzak ezker eskuin, goitik behera eta diagonalean azalduko zaizkizu.

Euskararen inguruko zenbait telefono

- AEK: 94/415 95 12
- Argia: 943/37 15 45
- Berria: 943/30 40 30
- EIZIE: 943/27 71 11
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/ 44 56 65
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/ 603 10 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 00-335-59 93 25 25
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/02 26 00
- Helduen Euskalduntzerako Euskaltegia (HEI): 948/17 76 70-54
- Herri Ardularitzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/01 76 00
- Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza: 945/01 81 10
- Ikas eta Ari (IKA): 945/28 89 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/01 76 56. FAX: 945/01 76 03
- Kultura Saila: 945/01 94 64
- NAPIko Euskaltegia: 848/42 33 19-51
- NAPIko Euskara eta Hizkuntz Komunitarioak Zerbitzua: 848/42 33 49-51
- Udal Euskaltegiak: 94/440 62 17 943/02 81 00
- UZEI: 943/47 33 77

Soluzioak

Pagoa, hartza, lizarra, zumarra, gaztainondoa, sagarrondoa, izeia, pinua.

Letra zopa

9. Alkar.
5. P. Katark. Z. 6. As. Sakatu. 7. Lapak. Die. 8. III. Gar.
1. Garat. 2. Lan. Rat. 3. Nau. Lazoa. 4. Eraman. Ri.

Goitik behera:

9. Aizuel.
5. R. Latak. K. 6. Aranak. Ga. 7. Iaz. Radar. 8. Tor. TIR.

Ezker eskuin:

Hitz gurutzatuak

aísa

harrera-ikastaroak 2005

¡Anímate a aprender Euskera!
Take a chance and learn Euskara!
N'hésitez plus, apprenez l'euskara!

تشجع لتعلم اللغة الباسكية !!

ᄒᄃ ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ!

来学习巴斯克语吧!

ETORKINAK EUSKARA IKASTEN

SI ERES INMIGRANTE ESTE
CURSO DE LENGUA Y CULTURA VASCA TE INTERESA

info

HABE

Vitoria-gasteiz kalea, 3
20018 Donostia
Tel. 943022600

Udazkeneko ikastaroak / Cursos de otoño:

Araba
Agurain
Asparrena

Bizkaia
Bermeo
Berriz
Bilbo
Durango
Getxo
Lekeitio
Markina
Ondarraua
Zaldibar

Gizpuzkoa
Azpeitia
Deba
Beasain
Eibar
Elgoibar
Hernani
Irun
Mutriku
Oñati
Pasaia
Villabona
Zarautz
Zizurkil

ETXEBIZITZA ETA GIZANTE
GAIETAKO SAILA
Immigratio Zuzendaritza
DEPARTAMENTO DE VIVIENDA
Y ASUNTOS SOCIALES
Dirección de Inmigración

HABE
Harrera-ikastaroak eta Berrikuntza Zuzendaritza

Liburu berria laster salgai!!!!

**Hizkuntza-eskakizunen
azterketa-ereduak**

Atariko probak

2005

Liburu hau hemen duzu salgai:

**Unibertsitateko etorbidea z/g
20600 Oñati
Tf.: 943 782 000
Fax: 943 783 177
argitalpenak-ivap@ivap.es**